

Beteckning: _____

Institutionen för Pedagogik, didaktik och psykologi

Utomhusdidaktik

En empirisk undersökning ur ett elevperspektiv i år 5

Linda Nilsson och Marie-Louise Nygren
December 2008

Examensarbete, 15 högskolepoäng
Didaktik

Lärarprogrammet
Handledare: Christina Gustafsson
Examinator: Åsa Morberg

Nilsson, Linda & Nygren, Marie-Louise (2008): *Utomhusdidaktik*. Examensarbete i didaktik. Lärarprogrammet. Institutionen för Pedagogik, didaktik och psykologi. Högskolan i Gävle.

Sammanfattning

Som utomhuslektion kommer jag bara ihåg utegymnastiken dom senaste åren. Dom lektionerna har gått bra än så länge och jag mår alltid bra efter lektionerna eftersom jag älskar att vara ute.

(Flicka)

Så här svarade en flicka i vår enkätundersökning på frågan: Berätta om en utomhuslektion som du varit med om. Under resultatdelen finner ni fler citat från eleverna i vår undersökning.

Examensarbetets syfte har varit att undersöka hur elever i år 5 förhåller sig till utomhusdidaktik. Vidare var ambitionen att bidra till en ökad förståelse och betydelse av undervisning utomhus. Eftersom tidigare forskning kring ämnet oftast visar pedagogernas syn har denna studie åskådliggjort elevperspektivet och därmed bidragit till ny forskning i utomhusdidaktik.

Litteraturgenomgången speglade genomgående en positiv bild av utomhusdidaktik. Att lära in ute och använda sinnen uppmärksammades redan för 2400 år sedan men är fortfarande en aktuell fråga i dagens skola. Inläring och motorik stärks när elever får upptäcka och utforska på egen hand. Genom att använda sig av utomhusmiljön i lärandeprocessen får pedagogerna in sambandet mellan teori och praktik i närmiljön.

Metoden har bestått av en enkätundersökning till 59 elever i år 5 på tre kommunala grundskolor i Gävleborgslän. Enkäten var utformad med både strukturerade och öppna frågor. På detta sätt bygger undersökningen på dels mer strukturerade svar, dels elevernas egna tankar och erfarenheter.

Resultaten i undersökningen visar att majoriteten av eleverna var positiva till fler lektioner utomhus. Det visade även att eleverna kan uppfatta, när de är ute och har undervisning, att det är skola. Eleverna i undersökningen svarade att de mår bra, blir pigga och får mer energi under och efter lektioner utomhus. Samtliga elever har någon gång haft en lektion utomhus men med olika förkunskaper gällande utomhusdidaktik.

Slutsatsen i undersökningen är att undervisning utomhus behövs som ett komplement till den stillasittande klassrumsundervisningen. Samtliga sinnen tilltalas utomhus vilket leder till att utomhusdidaktik kan fånga fler elevers intresse i undervisningen.

Nyckelord: *elever, enkät, undervisning, utomhuspedagogik.*

Förord

TACK!

- till alla elever som svarade på våra enkäter
- till vår handledare Christina Gustafsson
- till våra nära och kära
- till oss själva för ett bra och givande samarbete

Gävle, december 2008

Linda Nilsson & Marie-Louise Nygren

Forskning visar att vi kommer ihåg:

10 % av det vi läser,

20 % av det vi hör,

30 % av det vi ser,

50 % av det vi hör och ser,

70 % av det vi diskuterar,

80 % av det vi upplever och

95 % av det vi lär ut till andra

(William Glasser)

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	1
1.1 SYFTE	2
1.2 DEFINITIONER OCH FÖRKLARING.....	2
1.3 ARBETETS STRUKTUR	3
2. STYRDOKUMENT	4
2.1 MOTION	4
2.2 LÄROPLANEN FÖR DET OBLIGATORISKA SKOLVÄSENDET 1994	4
2.3 UPPNÅENDE MÅL ÅRSKURS 5	5
2.4 SAMMANFATTNING.....	6
3. LITTERATURGENOMGÅNG	7
3.1 HISTORISKA RÖTTER.....	7
3.2 PEDAGOGISKA FILOSOFER.....	8
3.3 UTERUMMETS BETYDELSE	9
3.4 MÖJLIGHETER OCH SVÅRIGHETER MED UTOMHUSDIDAKTIK	13
3.5 AKTUELL FORSKNING	16
3.6 SAMMANFATTNING.....	17
4. METOD	19
4.1 FÖRUNDERSÖKNING	19
4.2 GENOMFÖRANDE.....	19
4.3 BORTFALL.....	20
4.4 DATAANALYS.....	21
5. RESULTAT	22
5.1 HÄLSA	22
5.2 INLÄRNING.....	24
5.3 STÖRANDE MOMENT	25
5.4 SKOLA UTOMHUS?.....	26
5.5 FLICKOR OCH POJKAR	27
5.6 ELEVERNAS ERFARENHETER AV UTOMHUSDIDAKTIK	30
5.7 SAMMANFATTNING.....	31
6. DISKUSSION OCH SLUTSATSER	32
6.1 MOTIONENS KONTENTA	32
6.2 BETYDELSEN AV UTERUMMET.....	32
6.3 DET ÄR SKOLA UTOMHUS	33
6.4 ELEVERNAS FÖRHÅLLNINGSSÄTT	34
6.5 FRAMTIDA FORSKNING.....	35
REFERENSER	36
BILAGA 1	38
BILAGA 2.....	39

1. Inledning

- Kom och kolla, jag har hittat lera i diket! Vi kan gräva upp den och göra gubbar eller skålar, utbrister Sara.
- Vadå? säger Kalle. Jag som trodde att leran kom från sådana paket med plast om. (Noren-Björn, Mårtensson & Andersson 1993).

Uterummet är inget nytt i skolans värld, så varför används det inte mer? Vår erfarenhet av att ha lektioner utomhus är endast positiva, men hur tänker eleverna kring uterummet? Anser de, liksom vi, att det är enklare att lära in kunskapen utomhus? Genom en enkätundersökning i år 5 vill vi få elevernas syn på utomhusdidaktik och även höra deras åsikter kring ämnet. Vår erfarenhet är att tidigare forskning nästan uteslutande visar pedagogernas syn och inställning till undervisning utomhus och därmed anser vi att vår undersökning bidrar till ny forskning.

I denna studie lyfts elevernas perspektiv kring utomhusdidaktik fram, vilket vi anser är det viktigaste i undervisningen. Vi bedömer att de flesta barnen förr i tiden lekte i skogen, på gator och torg. Då var trafiken mindre och de organiserande fritidsintressena färre. Nu är trafiken omfattande och flera av närmiljöerna är bostäder och parkeringar. Fritidsintressen tar mycket tid och föräldrarna har inte samma möjligheter att gå ut med sina barn. Detta gör att barn i dag har sämre kontakt med naturen och sin kunskap om skog och mark får de genom tv och datorskärm (Nyhus Braute & Bang 1997). Vi anser att det då är extra angeläget att skolan tar sitt ansvar och att lärarna är ute med eleverna under lektionstid. Eleverna är till stor del av dagen i skolan och genom att använda uterummet kan de sannolikt minska stress, magont, huvudvärk och ljudnivån.

Thorén (2007) har intervjuat Anders Szczepanski som är enhetschef, lärarutbildare och skolforskare. Han talar om en inbyggd rörelse i utomhuspedagogiken som leder till ökad fysisk aktivitet vilket förebygger infektioner, fetma, diabetes och benskörhet. Ur och skur förskolor¹ rapporterar om färre sjukdagar genom att barnen vistas ute stor del av dagen. Barn har ett stort behov av rörelse och provar ständigt nya utmaningar. Szczepanski menar att lektioner utomhus sporrar eleverna till att praktiskt lösa problem och att naturmaterialet ger sinnliga upplevelser som gör det lättare att lära in. Naturens färger och former är en stor inspirationskälla.

Sammanfattningsvis anser vi att alla ämnen kan praktiseras utomhus. Miljön utomhus leder, enligt Szczepanski, till nyfikenhet, kreativitet och samarbete. Utemiljön kan variera, allt från skolgård till parker och skogar. Syftet är att öka elevernas personliga upplevelser av natur och kultur och därmed anser vi att utemiljön är lika självklar lärandemiljö som bibliotek och klassrum. Utomhuspedagogiken leder till en kunskap som förenar erfarenhet genom upplevelse och språkliga begrepp och Szczepanski menar vidare att pedagogerna måste reflektera kring de didaktiska områdena, var, när, vad och hur det är mest lämpligt att vara utomhus (a.a.).

---

¹ Grundidén i Ur och skur pedagogiken är att barns behov av kunskap, rörelse och gemenskap tillfredsställs genom vistelse i naturen (www.friluft.se/iuroscur/)

1.1 Syfte

Examensarbetet syftar till att undersöka hur elever i år 5 förhåller sig till utomhusdidaktik. Genom en enkätundersökning lägger vi vikten på eleverna och deras perspektiv samt åsikter kring ämnet. Vi vill även bidra till att öka förståelsen och betydelsen av att undervisa utomhus. De frågeställningar vi kommer att utgå från bygger vidare på varandra:

- Vad säger läroplan/skolplan angående undervisning utomhus?
- Vad anser eleverna om undervisning ute? Är det skola?
- Vad finns det för likheter/olikheter mellan flickor och pojkars uppfattningar om undervisning utomhus?
- Vad är elevernas erfarenheter av undervisning utomhus?

Nedan redogör vi kort för olika begrepp som förekommer i vår undersökning. Vi gör det för att underlätta läsningen då begreppen är mångfacetterade och förekommer på olika ställen i vår redovisning av undersökningen.

1.2 Definitioner och förklaring

Nedanstående begrepp kommer i alfabetisk ordning. Vi anser att det är lättare för läsaren att finna de definitioner eller förklaringar som de söker med det alternativet:

Didaktik härleds från ett grekiskt ord som betyder undervisa eller undervisad. Det har betraktas som en underavdelning av pedagogiken: metoden och konsten att undervisa planmässigt genom systematisk genomgång av lärostoff enligt givna läroplaner (Nationalencyklopedin). De didaktiska grundfrågorna är: *Vad* ska läras ut? *Varför* ska det läras ut? Och *Hur* ska det läras ut?

Anders Szczepanski (2007) menar att didaktik betyder konsten att lära andra och innefattar både teoretiska och praktiska kunskaper. Han utgår från fem frågor som han anser är de didaktiska grundfrågorna: var? vad? när? hur? och varför? Dessa ges av läraren som ett vägval och stöd i lärmiljöer inomhus och utomhus. Dessa fem frågor är centrala för allt utomhuspedagogiskt arbete.

Empiri: Grundad på erfarenhet (Nationalencyklopedin).

Lärare: I arbetet förekommer ordet lärare och med det menar vi en utbildad klasslärare i de tidigare skolåren.

Naturalism: Strävan efter naturtrogen utbildning inom konst och litteratur, ofta med betoning av det vardagliga och autentiska (Nationalencyklopedin).

Pedagog: När ordet förekommer i arbetet är det från vår litteratur. De flesta av författarna använder sig av pedagog som synonym till ordet lärare.

Med *uterummet & utomhus* menar vi de flesta miljöer utanför det traditionella klassrummet. Det kan vara naturen, skolgården och parker. Men främst syftar vi till skolgården och naturen.

Utomhuspedagogik är ett förhållningssätt som syftar till lärande i växelspel mellan upplevelse och reflektion, grundat på konkreta erfarenheter i autentiska situationer. Utomhuspedagogik är dessutom ett tvärvetenskapligt forsknings - och utbildningsområde som bland annat innebär:

- Att lärandets rum även flyttas ut till samhällsliv, natur- och kulturlandskap.
- Att växelspelen mellan sinnlig upplevelse och boklig bildning betonas.
- Att platsens betydelse för lärandet lyfts fram (Örebro universitet).

De flesta inom skolans ramar och även de flesta av författarna i vår litteraturgenomgång använder sig av ordet utomhuspedagogik, vi har däremot valt att använda oss av ordet utomhusdidaktik, dock förekommer båda orden i arbetet.

1.3 Arbetets struktur

Kapitel 1 syftar till att fånga läsarens intresse och ge en inblick i vad utomhusdidaktik är. Där presenteras även studiens syfte, frågeställningar, definition och förklaringar.

Kapitel 2 ger en analys av vår första frågeställning där styrdokumenterna granskas och citeras. Här presenteras även en riksdagsmotion samt några av målen för år 5.

Kapitel 3 inleds med en historisk tillbakablick. Vidare presenteras några av de pedagogiska filosofernas tankar som varit betydelsefulla för utomhusdidaktikens framväxt som sedan övergår i en beskrivning av uterummets betydelse för inläringen. Kapitlet avslutas med aktuell forskning.

Kapitel 4 redovisar vår metod. Där förklaras tillvägagångssättet för vår studie samt bortfall och en dataanalys.

Kapitel 5 redovisar vårt resultat i sex olika teman utifrån vår enkätundersökning. Dessa teman är hälsa, inläring, störande moment, skola utomhus? flickor och pojkar och elevernas erfarenheter av utomhuslektioner. Resultatet redovisas i löpande text som förstärks med diagram och citat från eleverna.

Kapitel 6 reflekterar våra egna diskussioner och slutsatser som sedan kopplas ihop med resultatet samt tidigare forskning och analys.

2. Styrdokument

I detta avsnitt kommer vi att redogöra för vår första frågeställning, vad grundskolans läroplan 1994 säger angående utomhusdidaktik. Genom att utomhusdidaktik inte har ett eget specifikt område i läroplanen så har vi själva utifrån vår läsning granskat och tolkat de riktlinjer och mål som finns. Genom att vår studie riktar sig till elever i år 5, så har vi studerat uppnående målen för år 5 för att utröna om det finns något specifikt mål som kan ha relevans till att lära in ute. Vi börjar med att redovisa en riksdagsmotion.

2.1 Motion

År 07/08 skrev Valtersson, M och Pertoft, M (mp) en motion till riksdagen gällande utomhuspedagogik. Vi fann denna motion under Sveriges riksdags hemsida under motioner och den har nummer 2007/08: Ub557. Valtersson och Pertoft skriver i sin inledning att vi alltför ofta begränsar oss till klassrummets fyra väggar. Alla ämnen kan läras utomhus samtidigt som elevernas relation till naturen stärks. Vi håller med Valtersson och Pertoft att lärandet inte är begränsat till just ett rum eller en byggnad. Det behövs ett ändrat synsätt.

Förslaget som Valtersson och Pertoft lagt fram till riksdagsbeslut var följande:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av naturskolor.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lärare bör få kunskap om utomhuspedagogik.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet att stärka utomhuspedagogikens ställning i läroplanen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att sprida kunskap och information om naturskolor och utomhuspedagogik.

Samtliga förslag fick avslag av kammaren 2008-04-04. Sammanfattningen av besluten hade partinummer mp668 och säger följande:

Riksdagen sade nej till motioner från den allmänna motionstiden 2007 om grundskolan. Skälet är bland annat det pågående arbetet med ny skollag.

Dessa förslag som Valtersson och Pertoft presenterar i sin motion anser vi skulle vara till stor fördel för utomhuspedagogikens tillväxt. Så som samhället ser ut i dag med dess framfart ser vi enbart fördelar med att ta in naturen till skolan. Miljön har betydelse för välmående och koncentrationsförmågan visar flera studier (Valtersson och Pertoft Ub557).

2.2 Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet 1994

Skolan har ett uppdrag för varje elev och de uppdragen står stiftat i 1994 års läroplan för det obligatoriska skolväsendet förskolklassen och fritidshemmet, Lpo94. I Lpo94 beskrivs mål och riktlinjer för arbetet inom skolan. Den infördes 1 juli 1994 och ersatte den dåvarande grundskolans läroplan som var Lgr80. I styrdokumentet hittar vi starka skäl till att använda utomhusmiljön i undervisningen. Där står bland annat att eleverna skall känna till förutsättningar för god miljö (Lpo 94) och att de ska förstå de ekologiska sammanhangen samt att alla sinnen bör engageras och stimuleras. Detta innebär att eleverna ska se, höra,

känna, smaka, lukta och beröra. Även vikten av fysisk aktivitet samt att uppmärksamma hälso- och livsstilsfrågor betonas i läroplanen:

Skapande arbete och lek är väsentliga delar i det aktiva lärandet. Skolan skall sträva efter att erbjuda alla elever daglig fysisk aktivitet inom ramen för hela skoldagen (Lpo 94).

Vi anser att Lpo-94 är tolkningsbar och att varje individ som läser den kan tolka utifrån sitt intresse. Vi tolkar det som att flera av målen i läro- och kursplaner kan använda sig av utomhusdidaktik som ett redskap för att nå dessa. I uppnåendemålen för grundskolan står det t.ex. att:

Skolan skall främja elevernas harmoniska utveckling. Detta skall åstadkommas genom en varierad och balanserad sammansättning av innehåll och arbetsformer. I skolarbetet skall de intellektuella såväl som de praktiska, sinnliga och estetiska aspekterna uppmärksammas. Även hälso- och livsfrågor skall uppmärksammas (Lpo 94).

Detta tolkar vi som att läroplanerna efterfrågar ett sätt till att variera undervisningen samt uppmuntra till fysisk aktivitet och undervisa för en hållbar utveckling.

2.3 Uppnående mål årskurs 5

Grundläggande bestämmelser om grundskolan återfinns i skollagen (1985:1 100) och grundskoleförordningen (1994:1 194). Genom läroplanen anger regeringen och riksdag de grundläggande värden som skall präglade skolans verksamhet och de mål och riktlinjer som skall gälla för dem. Vid sidan av dessa föreskrifter för skolans verksamhet finns kursplaner. Dessa är bindande föreskrifter som uttrycker de krav staten ställer på i olika ämnen (Skolverket).

I kursplanen tydliggörs hur ämnen bidrar till att målen i läroplanen uppfylls och hur ämnen motiveras utifrån olika medborgar- och samhällsbehov (skolverket). Kursplanerna är utformade för att klargöra vad varje enskild elev skall lära sig, men samtidigt lämnar kursplanen utrymme för lärare och elever att välja material. Eleverna har mål som de skall uppnå i slutet av år 5 och år 9. Vi har valt att granska uppnåendemålen för år 5 genom att vår studie belyser den ålderskategorin. Vi har granskat de teoretiska ämnena svenska, matematik, engelska, naturvetenskap samt samhällsorientering. Vår erfarenhet är att praktiska ämnen som t.ex. idrott lätt kopplas ihop med utomhusundervisning.

Vår tolkning, efter att ha tagit del av målen i år 5, är att utomhusundervisningen kan ligga som en bas och utgångspunkt för att nå dessa mål, samt att ge en helhetssyn som kopplar samman skolans olika ämnen. Nedan följer några exempel på mål från de olika teoretiska ämnena som elever ska uppnå:

- Kunna muntligt berätta och redogöra för något så att innehållet blir begripligt och levande. (sv)
- Ha kännedom om berättelser om naturen som återfinns i vår och andra kulturer. (no)
- Känna till händelser och förhållanden som format och formar närsamhället och dess miljö. (so)
- Kunna jämföra, uppskatta, och mäta längder, areor, volymer, vinklar, massor och tider samt kunna använda ritningar och kartor. (ma)

- Kunna delta i enkla samtal om vardagliga och välbekanta ämnen. (eng)
(Skolverket)

Genom att eleverna får vistas ute i naturen i de olika ämnena, använda språket samt känna igen växter, djur och närmiljöns historia, anser vi att målen i år 5 tillsammans får en helhetssyn. De olika ämnena kan, enligt oss, användas med utomhusdidaktiken som plattform.

2.4 Sammanfattning

Resultatet av vår första frågeställning, vad säger läroplanen angående undervisning utomhus, gav oss en bredare och djupare förståelse och svar på vår fråga. Skolans styrdokument, läroplanen och målen i år 5 visar tydligt att utomhusundervisningen kan ses som en möjlighet att utgå från. Sammanfattningsvis kan sägas att Lpo-94 formulerar två kunskapsområden inom detta ämne:

- Natur- och friluftsliv.
- Livsstil, livsmiljö och hälsa.

Eleverna bör, anser vi, lära sig att bli natursäkra och miljömedvetna. Detta kan pedagogen påverka genom att eleverna känner trygghet i naturen och har roligt. Flera av målen är tolkningsbara och vi anser det därför positivt med en starkare motivering i läroplanen för undervisning utomhus. Valtersson och Pertofts motion gav en helhetssyn på ämnet utomhuspedagogik och naturskolor som vi gärna ser mer av i läroplanen och i de mål som finns för år 5. Vi hoppas att motionen ligger kvar och beaktas vidare.

3. Litteraturgenomgång

I detta avsnitt kommer vi att redogöra för utomhusdidaktikens historiska och teoretiska anknytning. Litteraturen har vi sökt via Gävle högskolas databaser, bibliotek samt Internet. Det som vi har funnit visar en positiv bild kring ämnet utomhusdidaktik och således kommer denna litteraturgenomgång att vara av en positiv karaktär. Vi har valt att redovisa avsnittet med en historisk tillbakablick som sedan övergår i några framstående filosofer som har varit betydelsefulla för utomhuspedagogikens framväxt och syn på natur och kultur. Dessutom redogör vi för utomhusdidaktikens betydelse i dagens skola.

Utomhusdidaktik, eller utomhuspedagogik som de allra flesta inom skolans ramar använder är ett relativt nytt ämne inom det vetenskapliga området. Utomhusdidaktik är ett ämne som det har fokuserats mycket kring den senaste tiden. Att lära in ute kan kännas som ett genombrott i skolan, men det är inget nytt påfund. Flera av de stora filosoferna genom tiderna skrev och påtalade om hur viktigt det var att lära in ute.

3.1 Historiska rötter

Framväxten av det formella skolväsendet måste ses mot bakgrunden av den informella fostran och utbildning som har funnits (Hartman 2005). Lärare förr i tiden var tvungna att lära sig från den informella utbildningen, bondesamhället. Barnens lärande började i princip så fort de lärt sig att gå. De fick hjälpa till i hemmen, passa småsyskon, passa eld, springa ärenden och annat dylikt. Barnen fostrades till att se, höra och göra. Vid tolvårsåldern ansågs barnen vara så pass stora att de kunde överta en del av de vuxnas ansvarsområden. Vid den åldern blev arbetsuppgifterna även könsrelaterade. Med jordbrukets ökande mekanisering fick barnen en mer pedagogisk funktion. Deras arbete var inte lika ekonomiskt nödvändigt utan mer som en socialisation till rollen som jordbrukare och familjens arbetsgemenskap (a.a.).

En bit in på 1900-talet så blev det ett förbud mot att ta in barn som arbetskraft under 14 år. Det var nu som skolan lade beslag på barnen och i vissa samhällen så fick inte barnen gå till skolan förrän potatisen var upplockad eller bären plockade i skogen. Det är på så vis som våra nuvarande skollov har uppkommit till exempel höstlovet. Alla lov fyllde sin funktion (a.a.).

1842 infördes allmän skolplikt genom folkskolestadgan. Skolan ansågs då som ett sätt att stärka den svenska nationen (a.a.). Vi anser att skolan ersatte 1800-talets fostran av bondesamhället. Olika läroplaner har bearbetats och den nuvarande läroplanen, som tidigare nämnts, heter Lpo94. Men vad säger då dåtidens synsätt på inläring utomhus? Utemiljöns positiva inverkan på lärandet är inget nytt (Dahlgren & Szczepanski 2004). Långt tillbaka har våra pedagogiska filosofer förespråkat att naturen är god för barns inläring.

3.2 Pedagogiska filosofer

De filosofer vi nämner nedan representerar ett brett tidsband. Redan för 2400 år sedan fanns tankarna om praktisk handling och sinnenas betydelse för inläringen.

Filosofen Aristoteles (384-322 f.Kr.), talade om miljöns betydelse och hävdade att det krävdes praktisk handling för att sätta tankar i rörelse. Han ansåg att vi förstår världen via våra sinnen (Szczepanski 2005). Aristoteles menar att:

Inget finns i tanken, som inte först varit i sinnena (Stensmo 1994 s.73).

Johan A Comenius (1592-1670), ansåg att det bästa lärandet skedde utomhus med ett aktivt upplevande och praktiskt prövande (Molander, Hedberg, Bucht, Wejdmark & Lättman-Masch 2007). För honom blev trädgården en jämförelse för det konkreta lärandet. Comenius inlärningsmetod grundade sig på att man utgår från naturen och låter eleverna skapa sin inläring genom att de gör egna frågeställningar och dra egna slutsatser istället för att läsa litteratur och ta del av andras iakttagelser (a.a.).

John Locke (1632-1704), påstod att all kunskap om världen kom från våra sinnen och erfarenheter. Enligt Locke antas att människans sinneserfarenheter ger indirekt tillgång till den yttre verkligheten och att det är möjligt att tränga bakom sinneserfarenheterna och komma fram till en välgrundad uppfattning om den fysiska verkligheten (Stensmo 1994). Vi anser att Aristoteles, Comenius och Locke har rätt i sina påståenden kring detta. Eleverna lär sig bäst av att både få kunskapen tilldelad av läraren samt att samtidigt använda sinnena.

Ytterligare en filosof som anser sinnena och naturen som en kunskapsform är Jean Jacques Rousseau (1712-1789). Han säger att kunskapen består av intryck som verkar direkt på de fem sinnena (Stensmo 1994). Hörsel, syn och lukt menar Rousseau kan fånga intryck av föremål på avstånd. Känsel och smak fodrar närhet och direkt beröring med föremålen. Studier i naturen och praktiskt arbete är att föredra framför studier i skolsalar och bibliotek (a.a.). Pedagogerna måste kunna visa på den praktiska nyttan av det som skall läras. Elever skall lära i direkt kontakt med en konkret verklighet, inte genom läsning av böcker. Vi anser dock att en kombination av böcker och konkret verklighet är det optimala. Utbildningen anser Rousseau inleds då barnet kan gå och tala, där träning av barnets kropp och sinnen tränas. Träning av sinnena innebär också utveckling av barnets omdömesförmåga. Rousseau ger följande exempel:

Låt oss anta att det gäller att flytta något tungt. Tar barnet en alltför lång hävstång, skall det använda för mycket rörelse, tar det en som är för kort, skall kraft felas det. Erfarenheten kan lära barnet att välja en stång som noga håller den erforderliga längden. Denna insikt är icke för hög för dess ålder (Stensmo 1994 s.118).

Rousseau har klara och tydliga förklaringar till varför barn lär sig bättre med hjälp av naturen och sinnena, anser vi. Han har en strukturerad och pedagogisk läroplan och en metodiskt induktiv inlärningsstil, i form av observationer, experiment och att som elev dra egna slutsatser. Alternativa pedagogiska tanke-system har ofta hämtat sin inspiration från Rousseau (Hartman 2005).

Jean Piaget (1896-1980) och andra filosofer har påvisat att barn utvecklas fysiskt samtidigt som de utvecklas mentalt (Nyhus Braute & Bang 1997). Piaget anser likt de föregående

filosoferna vi har tagit del av, att praktisk övning är det optimala. Genom att eleverna får arbeta med konkreta saker och upplevelser, stimuleras deras mentala utveckling. Eleverna är oftast som mest intresserade och uppmärksamma när de håller på med konkreta aktiviteter och sådana finns det gott om i naturen. De har ett stort behov att få använda händer, att pröva, uppleva och undersöka.

När det gäller fler filosofer som styrker naturalismen så har John Dewey (1859-1952) myntat uttrycket *learning by doing*, lära genom praktiskt arbete (Stensmo 1994). Dewey själv använder hellre formuleringen *intelligent action* (Hartman 2005). Med det avser Dewey att det är den lärande eleven som skall vara aktiv under undervisningen och pedagogen enbart handledare. Pedagogens vägledande uppgift är att uppmärksamma elevernas intressen och att hjälpa dem att hitta genomförbara problem som inte är riskfyllda (Stensmo 1994). I fråga om eleverna så ska de arbeta laborativt och undersökande. De måste se hur det som de arbetar med är relaterat till ett sammanhang för att det ska bli begripligt. Dahlgren och Szczepanski (2004) refererar till Dewey som år 1917 uttryckte att ett samspel mellan en aktiv individ och en aktiv miljö är viktig för framtidens skola:

Det som lärjungar lära av varandra på skolgården, är tusen gånger nyttigare för dem, än blott det, som man kan bibringa dem i skolrummet (s.16).

Sammanfattningsvis så anser många pedagogiska filosofer att inläring sker bäst med hjälp av naturen och sinnen. Med stöd av naturen, skolgårdar, skolträdgårdar och ett praktiskt handlande så har, anser vi, eleverna större möjligheter till inläring. Vi bedömer att sinnen har en stor betydelse för inläringen och att vår önskan vore, som många av de filosofiska pedagogernas antydningar, att ta in naturen i undervisningen.

3.3 Uterummets betydelse

Det är lätt att fokusera utomhuspedagogik kring natur och friluftsliv och det anser Szczepanski (2005) är en nackdel. Det handlar lika mycket om kultur, geografi, historia och språk. Det är verklighetsanknytningen och direktkontakten som är utgångspunkten för lärandet. Mötet med landskapet tar tillvara helheter och alla sinnen är aktiva. Kunskap skapas genom bekantskap. Att uppleva smaker, dofter och alla andra sinnen gör att impulsflödet till hjärnan ökar. Szczepanski menar att:

Utemiljön är en ständigt aktuell kunskapskälla som bär på ett rikt material och ger upplevelser för alla sinnen (s.88).

Ute i landskapet och verkligheten lär sig människan bäst. Där upplever vi med alla sinnen, vi både ser, hör, känner, luktar, smakar och förnimmer (Szczepanski 2005) och det i sin tur främjar både nyfikenhet, kreativitet och samarbete, väcker känslor och får oss att bry oss om naturen och kulturlandskap, vår egen historia. Det främjar även ökad kroppslig delaktighet genom att röra sig. Som Comenius antyder:

gå ut ur textens rike och in i verklighetens (s.89).

I naturen finns flera klättermöjligheter. Det är stor skillnad på att klättra i träd och en vanlig klätterställning. (Nyhus Braute & Bang 1997) Svårighetsgraden är mer varierad i träden och barnet tränar på så vis både tyngd och rörelsesinnet. Oftast finns det närmiljö runt skolor som kan användas i det pedagogiska arbetet. Det kan vara blommor, myrstackar, parker, bäckar,

skogar, osv. Naturområden kan användas året om och de ändras hela tiden. Temperaturen och ljuset ändras under året och olika aktiviteter passar olika årstider. Exempel: snöskulptur, övernattnig, lucia, bygga en koja, rollspel, fiske, ämneskunskap, litteratur, laga mat mm. Ett temaarbete med samarbete tvärs över ämnesgränserna är ett bra alternativ till utomhusundervisning.

Lättman-Masch & Wejdmark (2007) betonar i sin bok att inhämta kunskap och lära sig om livet är som att äta mat. De gör en liknelse av att sitta inne i ett klassrum och läsa om livet utanför är som att läsa en kokbok utan att få möjlighet att tillaga och äta maten. De menar vidare att det finns många anledningar till att gå ut för att lära in:

- Utomhus ökar möjligheterna att uppleva med alla sinnen, diskutera och samarbeta på ett naturligt sätt.
- Utomhus kan fler hitta sitt sätt att lära in på. Ökat självförtroende ger ökad delaktighet och framtidstro.
- Utomhus kan leken och den fysiska aktiviteten bli ett naturligt inslag i inläringen.
- Utomhus kommer de olika ämnena att integreras automatiskt.
- Utomhus finns det möjlighet att uppleva naturvetenskapliga fenomen vilket är förutsättningen för insikten om livsvillkoren på jorden.
- Bara utomhus kan barn och elever få en känsla för naturen.
- Utomhus finns inte bara skolgården och skogen utan också det övriga samhället med olika samhällsfunktioner, företag, kulturevenemang m.m. som kan erbjuda upplevelser (s.11).

Susanne Drougge (2002) är ledare inom friluftsförbundet² och hon menar att uterummets väggar är flyttbara, det innebär att eleverna kan välja små eller stora rum efter behov, de kan även välja sin ensamhet i uterummet. Naturen bjuder på variationer av synintryck (Nyhus Braute & Bang 1997). Alla sinnen tilltalas och eleverna får tillfälle att förankra de teoretiska kunskaperna djupare i minnet genom att använda dofter, rörelser, ljud och former. Naturen är alltid full av aktivitet, saker och ting kan utforskas flera gånger eftersom det alltid händer något nytt. Även markytan inbjuder till aktivitet genom stenar, mossor och träd som ger klättermöjligheter för eleverna. Skogen är full av spårtecken. Eleverna lär sig tyda spåren och det blir en spännande undervisning. Naturen visar att den är levande genom att förändras genom årstiderna. Det är viktigt att eleverna får vistas i uterummet året runt, på så vis ökar elevernas intresse och kunskaper för naturen (Drougge 2002). I naturen får eleverna uppleva med hela kroppen. De får motion, styrka och uthållighet. Rörelse i skog och mark stärker musklerna och övar upp smidigheten hos eleverna. Drougge menar vidare att goda fritidsvanor byggs upp genom att vara ute året om.

Det allra viktigaste med uterummet är att eleverna får frisk luft och solljus. Ljuset är viktigt för hjärnan, skelettet och hela kroppen. Frisk luft och solljus ger eleverna bättre humör. Enligt hjärnforskaren David Ingvar (Drougge 2002) är det nödvändigt att vara utomhus för att vår hjärna skall stimuleras av det flöde av ljud, ljus, former och färger som naturen bjuder på. Vår hörsel, syn och vår hud behöver fågelsång och vindsus, solreflexer och skuggor, fukt och dimma, blommor och insekter.

Enligt Kaycie Sullivan (2007) som arbetar vid Texas Tech University and College of education and outdoor school i Texas är hennes filosofi att hjärnan spelar en viktig roll i elevernas lärande. Hon anser att läraren ska undervisa hjärnan med hjälp av stimulering och rörlighet. Vidare anser hon även att lärandet engagerar hela kroppen och att varje hjärna är

---

² www.friluftsförbundet.se

unik, lärare måste fördjupa och engagera sig i alla elever. Våra hjärncellers tillväxt är beroende av denna stimulans som naturen erbjuder.

Sullivan ordnar så att lärarstudenter tillsammans med pedagoger och elever från år 5 tillsammans åker på ett läger utomhus för att samarbeta och få erfarenhet av undervisning utomhus. Resultatet visar på väldigt positiva erfarenheter från lärarstudenterna. Syftet var att öka självförtroendet, engagemang för undervisning utomhus och en känsla av gemenskap. En av eleverna sammanfattar sina tankar så här:

Those people that went on this trip not knowing if they wanted to become a teacher – this trip should have defined it for them. I have always wanted to be a teacher, but now it is more. I want to be the best teacher I can be. Now teaching is confirmed, and I want to teach my students in a way that allows them to get on a pathway that they feel good about (s.56).

Upplevelser ute i skogen blir oftast mer spännande om man har någon form av utrustning (Nyhus Braute & Bang 1997). Det behöver inte vara stora eller tunga saker utan räcker med en lupp eller en pincett. Med en lupp ser man alla detaljer och små saker blir stora och spännande. Det finns luppburkar med förstoringsglas som lock, det kan kännas tryggt för elever som inte gillar småkryp. Ett svar från en elev som framkom utifrån vår enkätstudie (se nedan), där eleverna skulle fundera på vad som är mindre bra med lektioner utomhus, skriver följande:

Jag har alldrig tyckt om kryp som är typist tjejer:)

För dessa elever kan det vara skönt att insekten är i säkert förvar i burken samtidigt som man kan studera den. Ofta behöver man inte gå särskilt långt för att träffa på småkryp. Det finns otroligt många sorter och de är oftast lätt att hitta. I skogen finns mycket att inspireras av och fundera över (Nyhus Braute & Bang 1997).

För att enklare arbeta med utomhusdidaktik har Szczepanski (2007) lyft fram fem centrala frågeställningar som lärare kan arbeta efter:

1. *Var* äger lärandet rum och vad betyder platsen för lärandet? Inventera närmiljön mot bakgrund av läroplanernas mål! Vilka miljöer lämpar sig för lärande?
2. *Vad* kan vi göra utomhus som vi i dag gör inomhus? Utomhuspedagogiken ger självfallna utgångspunkter för praktiskt miljölära, kretsloppstänkande, frågor kring hållbar utveckling, vår kropp och hälsa, estetiska upplevelser m.m., men vilka effekter kan den ge på undervisningen t.ex. språk och matematik?
3. *Hur* går man tillväga när ämnen och teman får sina tillämpningar i det utvidgade klassrummet? Hur tar vi vara på undervisningsteman utifrån de olika årtiderna i undervisningen? Hur kan läroplanens fyra *f*: fakta, färdighet, förtrogenhet och förståelse tillgodoses?
4. *När* skall vi förlägga undervisningen utomhus och när är det mera lämpligt att vara inomhus?
5. *Varför* utomhuspedagogik? Vad säger oss de nya forskningsresultaten kring människans relation till sin fysiska miljö kopplat till lärande och lek? Om vi väl insett utemiljöns möjligheter som lärandemiljö, ställer det i sin tur ytterligare krav på flexibilitet, reflektion, förändringsbenägenhet och kompetensutveckling i de utbildningssystem som lägger grunden till framtidens lärande (s. 26-27).

Vi anser att Szczepanskis fem centrala grundfrågor utgör en relativt grundläggande synsätt på arbetssättet med undervisning utomhus. Drougge (2002) refererar även hon sex

grundläggande centrala frågor genom Rudyard Kipling kring utomhusundervisning i allmänhet:

Sex trogna tjänare jag har, allt har jag lärt av dem.
De heter varför, när, var, hur, vad och vem (s. 97).

En undersökning som omfattade 251 elever i årskurs 1-3 visade på att kroppen sätter tanken i rörelse. Resultatet pekade på att balans och motorik, men även studieresultat i matematik och svenska blir klart bättre om rörelsemängden ökar en timme dagen (Dahlgren & Szczepanski 2004). Ingunn Fjortoft (2001) är en norsk forskare som under tidsperioden september-juni har studerat genom observation barns betydelse för leken utomhus. Studien genomfördes på 5-7 åringar i lekskolor i Telemark, Norge. Fjortoft valde barnen på tre jämlika lekskolor och använde sig av en experimentgrupp på 46 barn och en referensgrupp bestående av 29 barn. Båda grupperna checkades av med föräldrarnas utbildning och bakgrund och studien löpte mellan september till juni. Experimentgruppen, 27 pojkar och 19 flickor, använde sig av en närliggande skog varje dag 1-2 timmar. Bara på måfå använde de sig av lekplatsen inne på lekskolan. Referensgruppen, 11 pojkar och 18 flickor, använde sig av den traditionella lekplatsen inne på gården 1-2 timmar varje dag och besökte den naturliga miljön endast ibland.

De båda grupperna hade likvärdig standardutrustning på lekgården, gungor, rutschkana, gunghästar och klätterställning. Grupperna fick före studien genomgå en test utformad av EUROFIT, European test of physical fitness, the motor fitness test. Barnen fick visa prov på olika balans- och motoriska övningar. Även koordination och styrka testades.

Undersökningens resultat visade att under studieperioden att experimentgruppen gradvis förbättrade grovmotoriken. Barnen blev bättre på att bemästra svår terräng. I resultatet gällande EUROFIT visade förtestet att referensgruppen hade ett bättre resultat. På eftertestet så hade experimentgruppen förbättrat sitt resultat och kommit ikapp referensgruppen. Fjortoft summerar detta med följande slutord:

There is a strong relation between the structures and of the landscape and the functions to play. The forest itself represents an environment for play and learning that stimulates motor development and fostering in children (s.117).

3.4 Möjligheter och svårigheter med utomhusdidaktik

I vår litteraturstudie framkommer att de flesta pedagoger i skolan ser undervisning utomhus som något positivt. De anser, liksom vi utifrån vår erfarenhet, att eleverna lär sig samarbeta och får en bättre sammanhållning i klassen genom att umgås utanför klassrummet. Konflikterna blir ofta färre ute i skogen (Drougge 2002). Eleverna blir även piggare och håller sig koncentrerade längre (Örebro universitet).

En annan positiv upplevelse är att elevernas inläring förstärks när de får omsätta de teoretiska kunskaperna ute i verkligheten. Eleverna lär sig bäst när de tillåts upptäcka och utforska saker på egen hand, de provar själv och har roligt (Noren-Björn m.fl. 1993). Upplevelser som får eleverna att fundera över olika processer och formulera vad de tänker i ord och bild, ger viktig kunskap. Forskning inom både hälsoområden och landskapsarkitekturen (Szczepanski 2005) visar att naturen har en läkande effekt. Koncentrationssvårigheter och stress minskar. Man blir även piggare, lugnare, gladare och mindre konfliktbelägen. Sammanfattningsvis kan noteras att litteraturstudien till största del visar på möjligheter till undervisning utomhus även om det finns vissa svårigheter.

Barn är beroende av konkreta handlingar för att kunna förstå och lära sig (Drougge 2002). Faktakunskap börjar med bilder i huvudet för att sedan lära sig bokstäver och siffror. Kunskap blir begriplig i sitt sammanhang ”det jag gör, förstår jag”. Naturen är en stimulerande miljö för att hämta in kunskap. Leken i skogen övergår i en upptäckt och en stund senare undersöker barnet föremålet. Är det mjukt, hårt, lätt, tungt, hur den luktar och så vidare. Barnet utforskar och frågar. Ledaren berättar och nästa steg är ofta att barnen leker med sin upptäckt. Leken är ett mycket bra sätt att använda nya kunskaper och upplevelser på. I leken återger barnen verkligheten på ett sätt som de själva förstår. Ett gammalt kinesiskt ordspråk som vi anser säger otroligt mycket lyder som följande:

Jag hör det och glömmer det.
Jag ser det och kommer ihåg det.
Jag gör det och jag förstår det (a.a. s. 103)

En av anledningarna till att man ska använda sig av uterummet är aktiviteterna i naturen för eleverna, de lär sig att förstå världen runt omkring sig. Grunden för inläring är redan lagd och eleverna har redan mycket kunskaper när de kommer till skolan (Nyhus Braute & Bang 1997). Det gäller för pedagogerna att fylla på med erfarenhet och kunskap. Varje individ bygger upp sin egen kunskap, vi hjälper eleverna att möta nya situationer där de kan utvidga sina tidigare kunskaper. Eleverna bör enligt Nyhus Braute & Bang ges möjligheter att använda ett varierat urval av processer som t.ex. sinnen, beskriva, sätta ord på, jämföra, ordna, sortera, kommunicera, finna sammanhang, känna igen, förutsäga samt använda sig av problemlösning.

Hammerman m.fl. (1994) visar i nedanstående figur sambandet och möjligheterna mellan teori och praktik i undervisningen. I mitten av bilden ser vi kärnan som symboliserar

klassrumsundervisningen, utanför kärnan kommer de olika ämnena i undervisningen och vidare olika miljöer som undervisningen kan bedrivas i utanför klassrummet. Hammerman m.fl. har bland annat påpekat att pedagogerna är utomhus för att undervisa eleverna. De menar vidare att utemiljön och närmiljön representerar inläring och inte enbart lek. Genom att utnyttja utomhusmiljön i lärandeprocessen får pedagogerna in sambandet mellan teori och praktik i närområdet.

OUTDOOR EDUCATION

(Courtesy, New York State Education Department; adapted by the authors)

(Hammerman m.fl 1994, s.102)

För att enklare arbeta med utomhusklassrummet ger Nyhus Braute & Bang (1997) några råd för hur ett utomhusklassrum kan vara uppbyggt:

- Samlingsplats för olika grupper/klasser.
- Olika samlingsplatser för olika ämnen.
- Sittplatser, till exempel stubbar eller stockar.
- Ta vara på rum som naturen själv har skapat eller gör rum med hjälp av buskar, träd, stenar eller bygg ett vindskydd.
- Grillplats.
- Odling (blommor, buskar, träd).

Fördelar med utomhusklassrum:

- Undervisningen knyts till något bekant och blir mer intressant.
- Eleverna får en ökad kunskap och samhörighet med närmiljön.
- Undervisningen knyts till något konkret och känns meningsfullt.
- Undervisningen blir en naturlig del av skoldagen.
- Eleverna får arbeta med alla sinnen utomhus, både medvetet och omedvetet.
- Eleverna lär sig att röra sig utomhus.

Szczepanski (2005) talar om att lek och lärande hör ihop samt hur utomhuspedagogiken kopplar samman knopp och kropp. Genom att läsa en bok ute kan den jämföras med verkligheten. Han får medhåll från författarna Nyhus Braute & Bang (1997) som menar att utomhusklassrummet ofta inspirerar till lek. Att röra sig i kuperad terräng är en utmaning och en bra träning som bidrar till elevernas utveckling.

Skolans geografiska placering har stor betydelse, är det långt till skogsområden skapar transporten problem. Även kunskapen inom utomhusdidaktik skapar svårigheter. Pedagogerna anser att de inte har tillräckliga kunskaper för att undervisa utomhus och elevantalet kan kännas för stort för en pedagog att gå ut med (Örebro universitet). Ett annat problem kan vara att eleverna inte är varma och torra, då ligger fokus på att hålla sig varm istället för att ta in nya kunskaper. Lösningen på det kan vara att det köps in extra kläder till skolan och att diskussionen tas upp på ett föräldramöte under terminens start (Nyhus Braute & Bang 1997). Szczepanski (2005) menar att bara grundförutsättningarna finns, att man är torr, varm och mätt och hittar rätt, ökar den pedagogiska tiden utomhus enormt. Han menar vidare att pedagogerna måste reflektera kring var, när, vad och hur det är mest lämpligt att vara utomhus.

Nackdelar med utomhusklassrum:

- Föräldrars och vårdnadshavares okunskap kring utomhusundervisning.
- Bristen på pengar inom skolan.
- För stora barngrupper.
- Lärare som enbart ser hinder till undervisning ute
- Ändamålsenliga kläder
(Örebro universitet).

I skolan finns många arbetslag som är oeniga kring utomhuspedagogiken (Szczepanski 2005). Vi upplever med stöd från kurslitteraturen och arbetslivserfarenheter att om det visar sig att läraren undervisar stor del av skoldagen utomhus får han/hon ofta frågor om eleverna uppnår målen. Nyhus Braute & Bang (1997) nämner även denna ovanstående situation men hänvisar till läroplanen som de anser ger stöd för undervisning utomhus:

Utveckla omsorg och respekt för det levande, belysa miljöproblem och öppna elevernas sinne och känsla för naturen (Lpo94).

Lär sig att utforska, lära och arbeta både självständigt och tillsammans med andra (Lpo94).

3.5 Aktuell forskning

Det finns idag tillräckligt med empiri av fysiologisk natur som ger stöd åt utomhusdidaktiken t.ex. fetma, diabetes, benskörhet, buller i klassrum och stress. Även nya internationella studier visar att vistelse och lek utomhus i naturen eller på skolgården före 11 års ålder ökar miljömedvetenheten. Pågående forskning vid Linköpings universitet visar att det kan finnas ett närliggande samband mellan utomhusundervisning och minskade stressnivåer. Stressiga miljöer ökar stresshormoner (kortisonhalt) i blodet. En hög kortisonhalt har en negativ inverkan på koncentrationsförmågan och minskar minneskapaciteten. De elever och lärare som regelbundet vistades utomhus hade en lägre kortisonhalt än de som vistades inomhus (Örebro universitet). Vi bör fundera över hur klassrumsmiljöns ofta höga ljudnivåer påverkar oss och hur de påverkar inläringen för eleverna. Vi anser att utomhusdidaktiken därmed blir en friskfaktor i skolans arbetsmiljö som kan stödja lärandet för eleverna genom ökad fysisk undervisning.

Undersökningar har gjorts på Ur- och Skur förskolor samt på kommunala förskolor och de visar att barn som har tillgång till en omväxlande utomhusmiljö har färre sjukdagar, är friskare, leker mer variationsrikt, får bättre motorik och kan koncentrera sig bättre (a.a.). Här finner vi återigen en koppling mellan utevistelse och en förbättrad motorik. Vi kan knyta ihop det med Fjortofts undersökning i Norge som resulterade i en bättre motorik bland barnen genom att vistas ute i naturen.

Sofia Cele har i sin doktorsavhandling (2006) studerat två barngrupper genom olika metoder t.ex. intervjuer, fotografering, promenader och teckningar. Barnen i åldern 8 och 11 år från Stockholm respektive Bournemouth i England fick genom metoderna berätta om sin utemiljö. 83 elever deltog i studien varav 44 st. kom från Sverige och 39 st. från England. Det var nästan lika många flickor som pojkar. Avhandlingen utforskar hur barn kommunicerar sina erfarenheter av platser utomhus. Celes slutsatser från avhandlingen är att resultatet visar tydligt hur förmågan att kommunicera är kopplad till aktivitet. I avhandlingen visas hur barn i båda länderna vill ha möjlighet att vistas på många olika platser och med en varierad utformning. Deras upplevelser är knutna till alla sinnen, i jämförelse med vuxna som begränsar upplevelser till det visuella. Barnen uttrycker starka behov av platser utomhus som ger möjlighet till lugn och ro, ofta gröna platser. Vår tolkning kring denna avhandling är att barn återigen vill ha koppling till naturen och att det gäller barn även utomlands, då i England. Barn mår bra av att vistas utomhus och kommunicerar bättre något som pedagoger i skolan bör ta del av. Barn som är tysta i ett klassrum kanske tar för sig mer verbalt utomhus och blir mer delaktig i undervisningen.

Har utomhusdidaktik någon betydelse för elevers psykiska hälsa? Ja, det har den enligt Anders Szczepanski och Nina Nelson. Deras forskning som gjordes år 2002-2003 visar ett resultat på att utomhuspedagogik har en utmärkande gynnsam effekt på elevers psykiska symtom. Vid en överskådlig tolkning visade deras metoder dvs. Hälsokontroller, djupintervjuer och enkäter bland annat att lärare med utomhuspedagogisk utbildning var mer öppna och positiva till variation i lärandet än lärare med äldre utbildning. Szczepanski och Nelson menar att uterummet och införande av utomhuspedagogik har, i deras studie, visat gynnsamt för elevernas psykiska hälsa samt öppnat upp för alternativa inlärningsformer. Vidare menar de att resultaten är unika och stödjer en ökad spridning av utomhuspedagogik i hälsofrämjande syfte.

Utomhusdidaktik kan ha en viktig funktion för samhällets utveckling mot ökad hållbarhet (Naturvårdsverket 2008). Dahlgren menar i artikeln att fler lektioner ute, bra pedagoger och en ökad naturkänsla fungerar som ett vaccin mot dagens ohållbara livsstil. Vår svenska miljöminister Andreas Carlgren ser gärna att lärarnas roll och kunskap stärks så att utomhuspedagogik kan spela ännu en större roll i undervisningen. Han säger att alla elever bör få möjligheter att uppleva friluftsliv, natur och skog (a.a.).

Utifrån litteraturstudier och forskning så är utomhuspedagogik, enligt oss, ett viktigt led i undervisningen. Med vår erfarenhet kring ämnet känner vi ett stort ansvar att vidareutveckla undervisningen utomhus i skolorna. Vi anser även att lärare och elever bör sträva mot samma mål, en välmående inlärningsmiljö.

3.6 Sammanfattning

Utomhusdidaktik är ett relativt nytt ämne både inom det vetenskapliga området och inom skolans ramar, men det är inget nytt påfund. Flera av de pedagogiska filosoferna genom tiderna skrev och påtalade om hur viktigt det var att ta del av naturen i inlärningen. Naturen och dess miljö har alltid haft stor betydelse för fostran och utbildning, som grundar sig långt tillbaka (Hartman 2005). Filosofen Aristoteles talade om miljöns betydelse och hävdade att praktisk handling sätter tankar i rörelse redan 300 f.Kr (Szczepanski 2005). En bit in på 1500-talet ansåg Comenius att det bästa lärandet sker utomhus med ett aktivt och praktiskt prövande. Hans inlärningsmetod grundade sig på att man utgår från naturen och låter eleverna skapa sin inlärning själva genom att de gör egna frågeställningar (Molander m.fl. 2007). Locke, Rousseau och Piaget påstår att all kunskap om världen kommer från våra sinnen och erfarenheter samt att naturen används som kunskapsform. Studier i naturen och praktiskt arbete är att föredra framför skolsalar och bibliotek. Piaget anser att praktisk övning är det optimala liksom Dewey som myntade uttrycket *learning by doing*, lära genom praktiskt arbete. Med det avser filosoferna att det är den lärande eleven som skall vara aktiv under undervisningen, arbeta laborativt och undersöka, pedagogen är enbart handledare (Hartman 2005, Nyhus Braute & Bang 1997 & Stensmo 1994).

Utgångspunkten för lärandet i undervisningen utomhus är verklighetsanknytningen och direktkontakten. Mötet med landskapet ger eleverna helhet och alla sinnen blir aktiva (Szczepanski 2005). Även den kroppsliga delaktigheten främjas genom att vi rör oss mer utomhus. Uterummet ger eleverna tillgång till flyttbara väggar, efter eget behov. Drougge menar att väggarna är flyttbara och att alla elever har olika behov, några kanske väljer sin ensamhet i uterummet.

Naturen är levande och förändras genom våra årstider, det är en tillgång att ta till vara på. Om eleverna får vistas i uterummet under de olika årstiderna ökar deras intresse och kunskaper för naturen (Drougge 2002). En viktig faktor i undervisningen utomhus är att eleverna får solljus och frisk luft. Solljuset påverkar skelettet, hjärnan och hela vår kropp. Genom att ta med någon form av utrustning ut i naturen blir upplevelserna mer spännande. En liten burk att fånga insekter i eller en lupp att studera små saker ger inspiration och nyfikenhet (Nyhus Braute & Bang 1997).

Szczepanski lyfter fram fem centrala frågeställningar som lärare kan arbeta efter: Var, Vad, Varför, Hur och När. Även Drougge tar upp dessa frågeställningar i sin bok men med en liten annan vinkel: Var, Vad, Varför Vad, Hur och Vem. Dessa tillsammans utgör en relativt

grundläggande syn på arbetssättet med undervisning utomhus. Kunskapen blir begriplig ”det jag gör, förstår jag” (Drougge 2002).

Det finns övervägande fördelar med undervisning utomhus så som att undervisningen knyts till något bekant och blir intressant samt att eleverna arbetar med alla sinnen både medvetet och omedvetet. Även om några av nackdelarna har betydelse för utomhusdidaktiken så går de flesta att lösa. Kläder efter väder är ett välkänt uttryck som passar bra även i detta sammanhang samt information till elever och vårdnadshavare angående ämnet.

Forskning visar på att utomhusdidaktik har en utmärkande gynnsam effekt på elevers psykiska symtom, motorik och koncentration samt att de flesta tar för sig mer verbalt i uterummet.

4. Metod

Arbetsprocessen har bestått av nyckelordssökning, litteraturstudier, handledning och en enkätundersökning till sammanlagt 76 elever i tre kommunala grundskolor samt kontinuerligt skrivande. Studien riktar sig till hur elever förhåller sig till utomhusdidaktik samt våra egna uppfattningar och tankar kring de möjligheter och svårigheter som finns i användandet av undervisning utomhus.

Vi bestämde oss tidigt i processen för vårt intresseområde. Då vi båda anser att klassrummets miljö behöver vidgas och att utnyttjandet av närmiljön kan tas tillvara mer ville vi även undersöka vad eleverna själva anser om undervisning ute. Att vistas utomhus är, anser vi och även forskning (se kapitel 2) bra för hälsan och de flesta människor mår bättre när de får frisk luft och kan använda alla sina sinnen.

Efterforskningar kring ämnet utomhusdidaktik och utomhuspedagogik, visade tydligt på att tidigare undersökningar ställde pedagogerna i fokus. I och med detta valde vi att lägga vårt forskningsområde på eleverna och deras syn på undervisning utomhus. Under hela arbetet har vi haft i åtanke de forskningsetiska riktlinjerna från Vetenskapsrådet dvs. Informationskravet, samtyckeskravet, nyttjandekravet och konfidentialitetskravet.

4.1 Förundersökning

I ett tidigt skede av vårt arbete tog vi kontakt med Anders Szczepanski. Vi kontaktade honom angående information kring ämnet utomhusdidaktik. Kontakten ägde rum via mail och vi fick svar omgående med litteraturtips samt lite av hans egna tankar kring ämnet. Han meddelade även att hans doktorsavhandling i ämnet utomhuspedagogik skulle publiceras i slutet av 2008, men tyvärr har den inte offentliggjorts under tiden av vår skrivprocess.

Efter att ha läst i Stukat (2005) och Trost (2007) angående de olika metoderna, observation, enkäter och intervjuer valde vi enkäter. För att nå ut till fler människor är det, enligt Stukat, det bästa metodvalet. Innan vi gick ut till klasserna gjordes en pilotenkät på en elev i år 4 och en granskning på enkäten av vår handledare samt en pedagog. Enkäten fungerade bra och resulterade i att vi inte gjorde några ändringar inför vår fortsatta studie. De tre grundskolor vi valde i vår undersökning har relativt lite kunskaper om utomhusundervisning men har använt sig av uterummet i vissa ämnen.

4.2 Genomförande

Vi valde att göra vår undersökning med hjälp av enkäter till eleverna. Undersökningen är utförd i Gävleborgs län på tre kommunala grundskolor. Urvalet av skolor skedde genom att vi på olika sätt under vår utbildning har kommit i kontakt med skolorna. Vi kontaktade rektorerna på de tre grundskolorna som vidare tillfrågade lärarna i klass 5 om tillåtelse till att genomföra studien i deras klasser. Samtliga rektorer ansåg att vårt forskningsområde skulle visa spännande och intressanta svar. Vetenskapsrådets (2002) princip *Informationskravet* uppfylldes då vi frågade rektorer och lärare på respektive skola om studiens tillåtelse och att den endast introduceras i ett forskningssyfte.

Då eleverna är under 15 år krävs ett medgivande från vårdnadshavare för att eleven ska få ingå i studien. *Samtyckeskravet* och *Nyttjandekravet* enligt Vetenskapsrådet (2002) uppfylldes då eleverna var under 15 år och behövde vårdnadshavares medgivande till undersökningen samt om hur vi enbart presenterar materialet till forskningens ändamål. Ett följebrev (bilaga 1) lämnades ut och eleverna hade en vecka på sig att ge det tillbaka till klassläraren. 76 elever i år 5 fick förfrågan om att delta i studien. Vi fick inte en hundraprocentig svarsfrekvens på detta följebrev och kunde således inte ta med de elever som inte hade ett godkännande hemifrån. Det kanske hade blivit högre respons om eleverna hade haft längre tid på sig men vi anser att en vecka bör räcka för ett ställningstagande. Att vi valde elever i år 5 grundar sig i vår bedömning utifrån elevernas ålder. Dels kan de flesta läsa och skriva dels kan de flesta ge uttryck för sina tankar. Eleverna har eventuellt på något vis kommit i kontakt med undervisning ute och kan på så vis ge relevanta och reliabla svar.

I enkäten (bilaga 2) valde vi att skriva utomhusdidaktik i förtexten men även utomhusundervisning som en förenkling av ordet, eftersom det kan vara svårt för eleverna att definiera ordet utomhusdidaktik. I enkätfrågorna valde vi ordet utomhuslektion för att få ett enklare språk. Under konstruerande av enkäten stötte vi på en del svårigheter. Hur ska frågan vara ställd för att passa en elev i år 5? Är den tillräckligt tydlig? Frågorna ska inte vara ledande men samtidigt så pass lättolkade att inte respondenterna förstår dem olika (Trost 2007). Detta fick vi dock svar på under vår pilotstudie (se förgående sida).

Enkäten utformades med både strukturerade frågor för att få så exakta svar som möjligt men även med öppna frågor för att fånga elevernas egna tankar och funderingar. Innehållet av enkäten bestod av frågor om deras inställningar kring om att ha lektioner utomhus, vad som är bra respektive mindre bra med lektioner utomhus, hur de känner sig efter att ha haft lektioner utomhus samt om det är rätt eller fel att säga att det är skola utomhus. Fråga nummer åtta ställdes för att se om eleverna utifrån genus antog att de tyckte olika i enkäten, detta eftersom en av våra frågeställningar är att ta reda på flickor och pojkars likheter/olikheter. Enkäten utformades genom att vi läste litteraturen Bryman (2001), Stukát (2005) och Trost (2007). Sammanlagt blev det åtta frågor som fyllde fyra A4-sidor.

En tanke som vi först hade var att genomföra enkäten i utemiljö, eftersom vårt arbete belyser ämnet utomhusdidaktik. Men för att förhindra påverkningsbara faktorer såsom elevernas intryck från naturen valde vi att genomföra enkäten i elevernas klassrum, en miljö som är trygg för eleven. Vi tog kontakt med respektive lärare på de tre skolorna och bestämde datum för när vi skulle komma och genomföra undersökningen, vilket blev i slutet på september, närmare bestämt vecka 39 och 40.

Eleverna fick enskilt svara på enkäten och vi var närvarande i klassrummet hela tiden, så var det några funderingar fick de komma fram till oss. Var och en av eleverna fick sitta den tid han/hon önskade och efter att de var klara så fick de stoppa ner den färdiga ifyllda enkäten i ett brunt kuvert. *Konfidentialitetskravet* enligt Vetenskapsrådet (2002) uppfyllde vi alltså på så vis att inga namn skrevs på enkäten och att eleverna senare fick stoppa ner den själva i ett kuvert. På så vis kan ingen koppling knyts till den enskilde eleven.

4.3 Bortfall

Vi var medvetna om ett visst procentuellt bortfall på vår undersökning och det visade sig att det blev ett bortfall med 22 %. Av 76 tillfrågade elever så var svarsfrekvensen 59 stycken.

Tyvärr hade några av eleverna inte lämnat in följebrevet påskrivet av vårdnashavaren och kunde därmed inte delta i undersökningen. För att få en eventuell högre svarsnivå hade vi kunnat ge eleverna som inte var närvarande på grund av sjukdom och ledighet ytterligare ett par dagar på sig att besvara enkäten i skolan. Detta var också en fråga som vi diskuterade innan men övervägde detta mot att vi fanns på plats under själva genomförandet. Då fanns möjlighet för eleverna att fråga om något var oklart samt att de kunde se att vi tog med kuvertet med enkäterna i, utan att någon obehörig tittade på dem. Enkäterna arkiveras sedan på högskolan i Gävle.

4.4 Dataanalys

Efter att samtliga 59 enkäter var besvarade och insamlade, studerade och läste vi igenom enkäterna noggrant. Utifrån de svar som eleverna hade skrivit och kommenterat fann vi sex teman:

- Hälsa
- Inläring
- Störande moment
- Skola utomhus?
- Flickor och pojkar
- Elevernas erfarenheter av utomhuslektioner

Dessa teman utgår vi från i redovisningen av resultatet. För att på ett lättare och överskådligare sätt presentera resultatet har löpande text blandats med diagram och citat från eleverna.

5. Resultat

Denna del kommer att beskriva vilka resultat som framkommit i undersökningen. Resultatet redovisas i löpande text som förstärks med diagram och citat från eleverna. Diagrammen redovisar eleverna i antal med undantag av diagram 5 och 8 där resultatet av eleverna redovisas i procent för att ge en tydligare helhetssyn. Citaten som följer nedan i resultatdelen är valda utifrån genus och för att ge ett sådant brett svarsperspektiv som möjligt under de olika temana.

Under nedanstående avsnitt har studiens empiriska underlag från eleverna delats in under sex olika teman. Dessa teman utgår från de frågor som eleverna fick besvara i enkäten. Enkäten var formad på så vis att eleverna både fick skriva berättande svar med hela meningar och med fasta svarsalternativ genom att sätta ett kryss. Dessa teman kommer att beröra hälsa, inläring, störande moment, skola utomhus? flickor och pojkar och elevernas erfarenheter av utomhuslektioner. Vi har valt att redovisa de flesta resultaten i form av tårt-diagram. Enligt Trost (2007) visar dessa diagram en enkel frekvensfördelning och det anser vi är till fördel för läsaren.

Vi har lämnat ut en enkät till samtliga elever i år 5 på tre kommunala skolor i Gävleborgslän. Sammanlagt delades 76 enkäter ut varav det totala antalet svarande blev 59 stycken. Detta ger oss en svarsfrekvens på 78 %, vilket enligt Bryman (2001) motsvarar ett bra resultat. Fördelningen mellan könen visade ett jämnt resultat, 53 % flickor och 47 % pojkar.

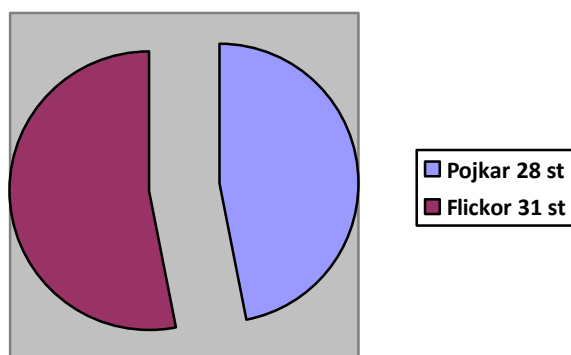

Diagram 1- Visar fördelningen mellan flickor och pojkar i antal.

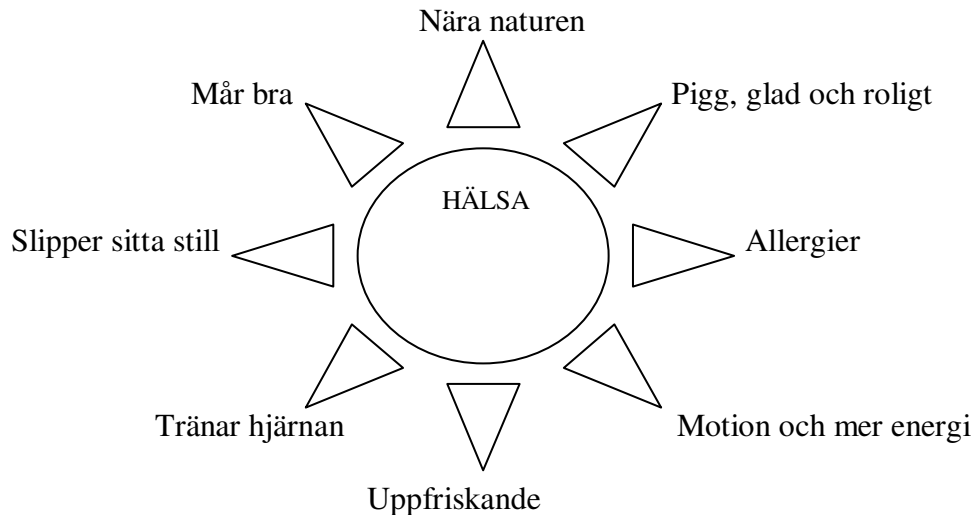
Könsfördelningen är jämn vilket underlättar tolkningen av resultatet.

5.1 Hälsa

Utifrån temat hälsa har vi analyserat elevernas välmående med utgångspunkt från de skrivna svaren på frågorna, vad eleverna tycker är bra/mindre bra med lektioner utomhus samt hur de känner sig efter en lektion ute. I enkäten står dessa frågor som nummer 2,3 och 6.

Eleverna fick inga svarsalternativ utan har på egen hand tyckt till om lektioner utomhus. De har även fått fundera och skrivit hur deras hälsa påverkats. Svarsfrekvensen var 100 % och alternativen var ofta flera från en person. Eleverna gav oss genomgående positiva svar och

flera av dem skrev att de önskar fler lektioner utomhus. För att åskådliggöra elevernas tankar har vi sammanställt dessa i form av en sol. Solen symboliserar hälsan och strålarna är elevernas välmående under och efter lektioner utomhus.

Resultatet i detta tema visar att majoriteten av eleverna mår bra under och efter lektioner utomhus. En viktig åsikt som kom fram är dock att två elever fick oss uppmärksamma på ämnet allergi. Elever med t.ex. pollenallergi mår ofta dåligt i utemiljö. Dessa två elever skrev att det kan vara mindre bra för barn med allergi att ha undervisningen utomhus. Som pedagog är det viktigt att ta hänsyn till dessa elever och anpassa undervisningen i bästa möjliga mån. Men de flesta elever svarade trots allt att de får mer energi och blir pigga och glada av att vara utomhus. Några elever svarade även att leken utomhus får dem att må bra. Sex elever uttrycker sina tankar på detta sätt:

Så länge det är fint väder så är en utomhuslektion om dagen inte ett fel. Allt blir så enkelt när man är nära naturen.
(Flicka)

Det kan vara någon som är allergisk mot pollen.
(Pojke)

Man får bra luft i lungorna, man lär sig olikt än när man är inne och jobbar. Och det är mycket roligare ute.
(Flicka)

Man får motion och tränar hjärnan naturligt!
(Pojke)

För att när vi har utomhuslektioner så slipper man sitta still utan man får röra sej
(Flicka)

Att vi får ha frit och leka och bygga
(Pojke)

Sammanfattningsvis av temat hälsa anser vi det positivt att de flesta elever mår bra och blir piggare under och efter lektioner utomhus. Eleverna visar tydligt det som forskning (Nyhus Braute & Bang 1997) har kommit fram till, frisk luft, solljus och naturupplevelser ger ett bra välmående. Något vi inte tidigare tänkt på är konsekvenserna för elever med t.ex. pollenallergier. Här kommer vi in på en problematik för pedagogen i sin planering för undervisning utomhus och i närmiljön. Även om de flesta i dagens samhälle har bra mediciner för sin allergi fick vi ändå oss en tankeställare.

5.2 Inläring

Utifrån temat inläring har vi analyserat frågorna angående lektioner inomhus och utomhus. I enkäten ställde vi frågan: Lär du dig lika bra under lektioner utomhus som i klassrummet? Eftersom vi båda läser till tidigare lärare med inriktning svenska ansåg vi det även intressant att få ta del av elevernas åsikter om var de lär sig svenska bäst. De hade tre svarsalternativ att välja på: Ute, Klassrummet samt Eget alternativ. I enkäten står dessa frågor som nummer 4a och 4c.

I följande diagram 2 och 3, redogör vi för hur eleverna svarat angående lektioner inomhus och utomhus, samt elevernas syn på svenskundervisningens inlärningsmiljö. Samtliga 59 elever svarade på dessa två frågor.

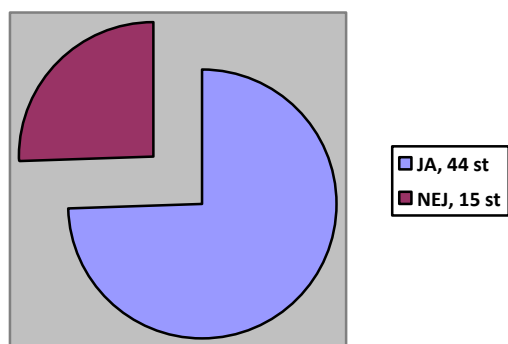

Diagram 2 – Lär du dig lika bra under lektioner utomhus som inne i klassrummet?

Diagram 2 visar tydligt att tre fjärdedelar av eleverna tycker att de lär sig lika bra utomhus som inne i ett klassrum. Flera av eleverna har angivit egna kommentarer till sitt svar och vi har valt att citera några av dessa uttalanden för att dela med oss av elevernas upplevelser.

Ja, jag tycker det är kul att ha lektioner utomhus, man är mer upperksam då.
(Flicka)

Nej, man blir distraherad och det finns ingen toalett utomhus.
(Pojke)

Nej, det är lättare och jobba inne och man sitter bättre och så.
(Flicka)

Ja, det blir lite annat en att sitta inne i skolan och skriva.
(Pojke)

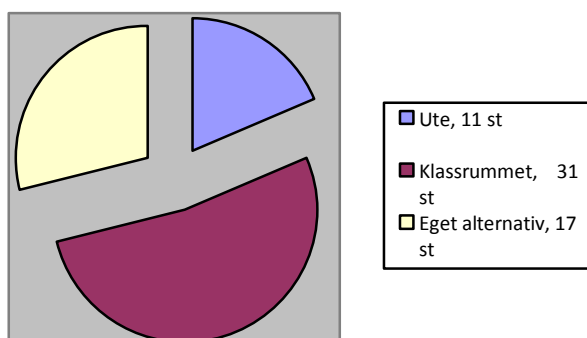

Diagram 3 – Var lär du dig svenska bäst och varför?

Diagram 3 visar att fler än hälften av eleverna anser att klassrummet är den bästa inlärningsmiljön för ämnet svenska. I deras åsikter framkommer det att klassrumsmiljön är lugnare, tystare och att det finns bänkar samt whiteboardtavla. Dessa faktorer anser eleverna förenklar för dem när de ska läsa och skriva. Under eget alternativ har 17 elever kryssat i både ute, i klassrummet och eget alternativ, därmed anser vi att det verkar spela mindre roll för deras inläring var de undervisas i svenska. Några alternativ som även framkommer är, hemmet, på biblioteket eller i grupprummet. När det gäller inläringen av ämnet svenska utomhus, svarade 11 stycken att det var det bästa alternativet. Synpunkterna var att de orkar arbeta längre, miljön är mer lockande och att de lär sig bättre om djur och natur.

Sammanfattningsvis av temat inläring drar vi slutsatsen att klassrumsmiljön inte har så stor betydelse för elevernas inläring. Tre fjärdedelar av eleverna visar klart att undervisningsmiljön går lika bra inomhus som utomhus. Resultatet är glädjande för oss och visar att eleverna över lag tycker att de lär sig lika bra oavsett inlärningsmiljön. När det gäller ämnet svenska finner vi det dock lite motsägelsefullt. Eleverna visar här att de tycker att ämnet svenska lärs in bäst genom att de sitter i sina bänkar och pedagogen skriver på whiteboardtavlan. Vi antar att de inte ser perspektivet av att sitta ute och t.ex. läsa en bok eller skriva en berättelse som en del av inläringen. Detta kan bero på, menar vi, att traditionellt sett så är ämnet svenska mer ett klassrumsämne medan ämnen som matematik och naturorientering används mer utomhus.

5.3 Störande moment

Med utgångspunkt i temat störande moment har vi granskat elevernas uppfattningar kring vad de anser är mindre bra med lektioner utomhus. I enkäten finns denna fråga som nummer 3. Vi gav dem inga svarsalternativ som kunde påverka deras påståenden.

Utifrån deras berättande svar upptäckte vi återkommande moment som eleverna ansåg vara mindre bra. För att tydliggöra dessa har vi valt att redovisa i punktform för att få en så bra

överblick som möjligt. Vi ansåg inte att antalet elever var betydelsefullt för temat störande moment, utan vi fokuserade på elevernas skrivna svar:

- Väderlek: dåligt väder så som kallt, blåsigt, regnigt, snöigt.
- Koncentration: störande ljud, andra elever som är ute på rast, har inget bra att skriva på.
- Insekter som kan irritera och skrämma.
- Kläder: fryser, blöt och kall.

Vi har även valt att redovisa 4 kommentarer från eleverna:

Det kan vara kallt eller någon som är allergisk.
(Flicka)

Det dåliga är alla myggor.
(Pojke)

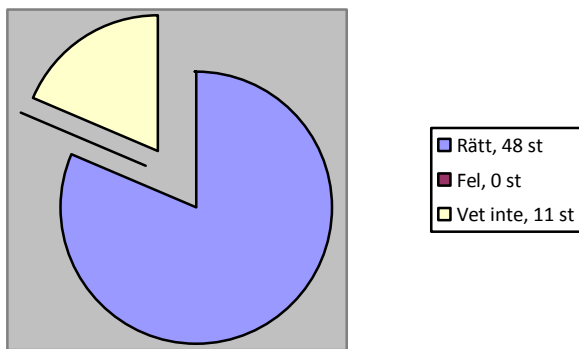
Det finns dom som har rast och dom skriker så man inte kan koncentrera sig.
(Pojke)

Ingenting.
(Flicka)

Sammanfattningsvis av temat störande moment ser vi inte dessa punkter som så stora hinder för utomhusdidaktiken. De flesta av elevernas påståenden går att undvika genom att ha kläder efter väder och att leta upp en lugnare miljö. Lösningen enligt Nyhus Braute & Bang kan vara att ta upp förutsättningarna för lektioner utomhus under ett föräldramöte. Några av eleverna anser att lektioner utomhus kan störas av andra elevers raster. För att undvika detta, enligt oss, bör pedagogen planera undervisningen i en annan miljö eller under en rastfri skolgård.

5.4 Skola utomhus?

Vår andra frågeställning i undersökningen var att ta reda på om eleverna anser att man kan säga, att det är skola utomhus. Med det menar vi lektioner som leds utomhus under skoltid. Vi gav dem tre svarsalternativ enligt följande, Rätt, Fel eller Vet inte. I enkäten finns denna fråga som nummer 5. Samtliga 59 elever svarade med ett kryss på denna fråga och gav inga egna kommentarer.

Diagram 4 – Tycker du att det är rätt eller fel att säga att man kan ha skola utomhus?

Diagram 4 visar tydligt att majoriteten av eleverna menar att det är rätt att säga att man har skola utomhus. Utifrån vår tolkning är deras uppfattning att skolan omfattar den tid de befinner sig i skolan och då spelar det mindre roll om de är ute eller inne under lektionstiden. I svarsalternativet angående frågan om att det är fel att säga skola utomhus fann vi inga kryss. Däremot har 11 elever kryssat i rutan, Vet inte.

Sammanfattningsvis av temat skola utomhus ser vi på detta resultat som ett positivt tankesätt hos eleverna. De anser att det är skola att vara utomhus under skoltid. Detta ger oss ett svar på en av våra frågeställningar angående elevernas syn till undervisning utomhus. Elevernas tankar kring svaret, Vet inte, fick vi inget svar på eftersom det inte gavs utrymme till egna kommentarer. Våra funderingar kring detta alternativ är:

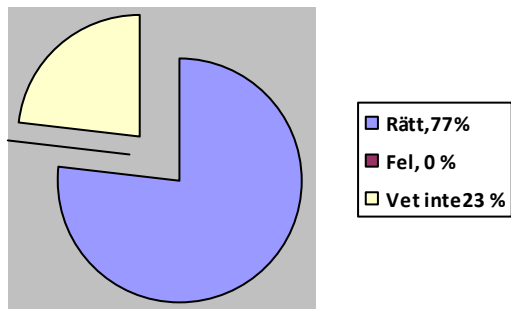
- Hur hade resultatet blivit utan svarsalternativet Vet inte?
- Om vi givit plats för egna kommentarer till frågan, hade vi fått tagit del av elevernas tankar då?
- Hade det varit tillräckligt med svarsalternativen Ja och Nej?

5.5 Flickor och pojkar

Vår tredje frågeställning i undersökningen är att belysa flickor och pojkars uppfattningar om undervisning utomhus. Vårt intresse är att undersöka om det finns likheter/olikheter mellan könen. Under detta tema har vi valt att jämföra flickor och pojkar i tre av enkätens frågor. Dessa frågor behandlar elevernas syn på skola utomhus, fler lektioner utomhus samt hur de tror att flickor och pojkar svarat på enkäten, lika/olika? I enkäten finns dessa frågor som nummer 5, 7 och 8.

Samtliga 59 elever svarade på frågorna. I följande diagram 5, 6, 7 och 8 redogör vi för varje fråga enskilt. Vi vill på detta vis ge en tydlig överblick i vår jämförelse mellan flickor och pojkar.

Flickor:

Pojkar:

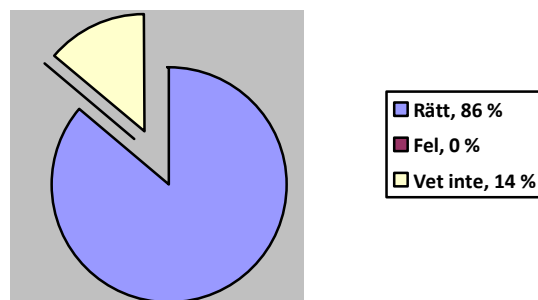
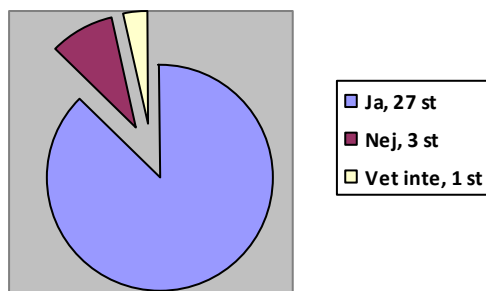

Diagram 5 – Tycker du att det är rätt eller fel att säga att man kan ha skola utomhus med uppdelning flickor och pojkar. (Procentberäkningen baseras på 31 flickor och 28 pojkar).

Diagram 5 visar att fler pojkar procentuellt svarat att det är rätt att säga att man kan ha skola utomhus. Ingen av eleverna anser att skola utomhus är fel men flickorna är mer osäkra och 23 % svarade Vet inte.

Flickor:

Pojkar:

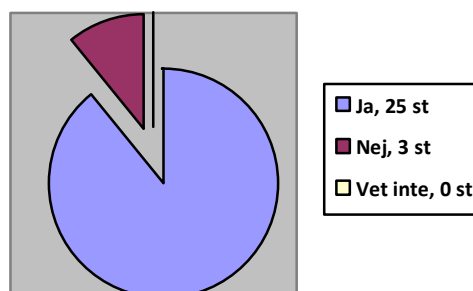

Diagram 6 – Vill du ha fler lektioner utomhus?

Diagram 6 visar klart att majoriteten av både flickorna och pojkarna vill ha fler lektioner utomhus. I enkäten stod denna fråga som nummer 7 och eleverna fick själva svara med hela meningar. Frågan hade även en följdfråga som löd, i vilka ämnen då? Nedan följer ett diagram som visar resultatet på följdfrågan.

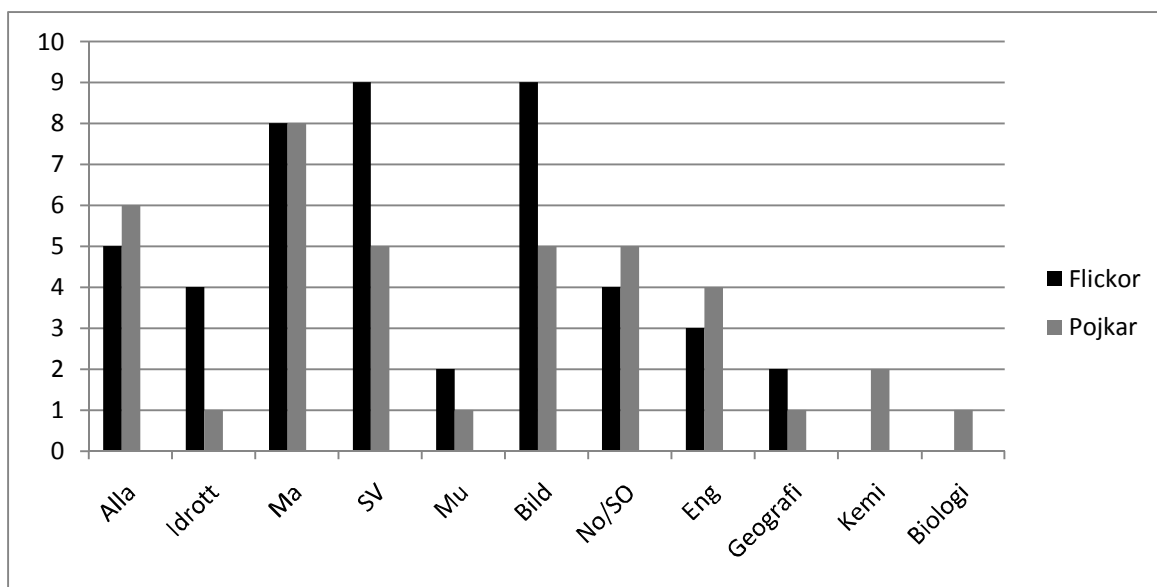

Diagram 7 – Visar ämnen som flickor och pojkar i antal vill ha mer av utomhus.

Diagram 7 visar antalet elever i de olika ämnena. Eftersom frågan var utan svarsalternativ har de flesta av eleverna skrivit fler än ett ämne till svar, vilket vi ansåg som positivt. Diagrammet visar skillnaden mellan vad flickor och pojkar vill ha mer av för ämnena utomhus. Resultatet visar att majoriteten av flickorna vill ha mer av ämnena bild, svenska och matematik och att pojkarna har valt alla ämnen och matematik. Diagrammet visar också att pojkarna har valt ämnena biologi och kemi medans flickorna istället valt idrott.

Fyra elever svarade på följande vis:

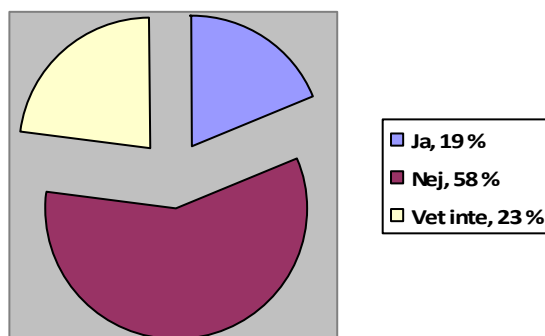
Jag vill ha alla ämnen ute! För det är kulast.
(Pojke)

Jag vill ha utomhuslektioner i matte, svenska, Engelska, So, No.
(Pojke)

Ja! Matte vill jag ha ute.
(Flicka)

Nej. Det räcker med idrott ute ibland.
(Flicka)

Flickor:

Pojkar:

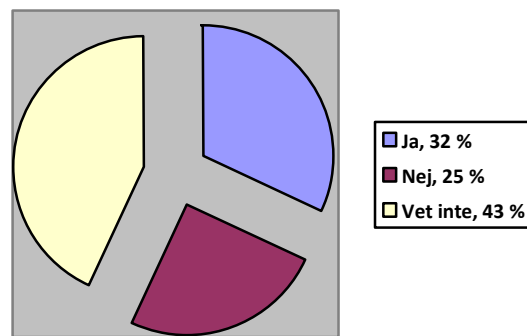

Diagram 8 – Tror du att flickor och pojkar svarat lika på den här enkäten?
(Procentberäkningen baseras på 31 flickor och 28 pojkar).

Diagram 8 visar att flickor och pojkar svarat olika på frågan. Mer än hälften av flickorna tror inte att de svarar lika som pojkarna. I pojkarnas diagram är Vet inte den största tårtbiten men fler pojkar än flickor tror att de svarat lika. I enkäten fanns inga svarsalternativ utan frågan avslutades med varför/varför inte? De elever som inte svarade Ja eller Nej har själva skrivit Vet inte eller Kanske. Vi antar att svaren hade varit mer exakta om vi hade haft enbart Ja eller Nej som svarsalternativ, eftersom Vet inte tar stor plats i diagrammet.

Sammanfattningsvis av temat flickor och pojkar ser vi likheten i att majoriteten av både flickor och pojkar anser att det är rätt med skola utomhus och de även vill ha fler lektioner ute. Olikheten visar sig i diagram 7 där flickor och pojkar har valt olika ämnen som de vill ha mer av utomhus samt i diagram 8 där eleverna svarat väldigt olika. Vi anser att svarsalternativet Vet inte gav eleverna ett skäl att inte ta ställning i diagram 5.

5.6 Elevernas erfarenheter av utomhusdidaktik

Ovanstående resultatbild är naturligtvis delvis beroende på vilka erfarenheter eleverna har av lektioner utomhus. Vår sista frågeställning belyser elevernas egna berättelser och erfarenheter från lektioner utomhus. I enkäten finns denna fråga som nummer 1 och samtliga elever har svarat utifrån sina tolkningar. Eleverna fick inga svarsalternativ utan har själva skrivit berättande meningar. Vi har valt att presentera åtta citat som vi anser speglar ett brett svarspektriv.

När vi är i skolskogen brukar vi ha fika med och vi får ha frit i en stund och sen ska vi leta efter typ löv, svamp och m.m.
(Pojke)

Som utomhuslektion kommer jag bara ihåg utegymnastiken dom senaste åren. Dom lektionerna har gått bra än så länge och jag mår alltid bra efter lektionerna eftersom jag älskar att vara ute.
(Flicka)

Vi var i skolskogen det kanske inte var en lektion men jag tyckte det var roligt. Vi hade en tipsrunda.

(Flicka)

På slöjden gick vi och samla pinar i skogen. Det var tråkit.

(Pojke)

Jag har bara varit ute på idrotten och en engelska.

(Pojke)

När jag gick i 3:an så var vi ute på skolgården och hade engelska och det var roligt tycker jag för vi/jag lärde mig mer vad saker utomhus heter på engelska ☺

(Flicka)

När vi var i skogen och hade vi NO. Vi pratade om djur och växter. Vår lärare hade hittat fjädrar. Vi pratade om vilken fågel det var.

(Flicka)

En gong när jag hade utelektion så skrev vi numer med stenar, pinar bar och kotar.

(Pojke)

Sammanfattningsvis av temat utomhuslektioner ser vi att alla elever någon gång under sina fem skolår har varit med om, som de anser, en lektion utomhus. Majoriteten har svarat att de haft idrott utomhus men även att de har kommit i kontakt med andra ämnen såsom engelska, bild, slöjd, no och matematik. Flera av eleverna svarade att de tyckte det var kul/roligt under lektionerna utomhus. Vår tolkning utifrån enkäten är att eleverna har haft planerade lektioner utomhus, men vi såg även att det fanns en viss osäkerhet bland svaren om det verkligen var en lektion. Vi anser att eleverna tycker sig ha lektion när det är undervisningstid.

5.7 Sammanfattning

Vårt syfte med enkäten var att granska elevernas förhållningssätt på undervisning utomhus samt höra deras åsikter kring ämnet. Resultatet av enkätundersökningen visar att majoriteten av eleverna efterfrågar fler lektioner utomhus. Eleverna känner sig piggare och anser att deras hälsa påverkas positivt av frisk luft och solljus. Detta styrker även vår litteraturgenomgång där flera av författarna, Drougge, Szczepanski och Nyhus Braute & Bang påvisar uterummets betydelse för välmående och upplevelser.

Skillnaden mellan flickor och pojkar var inte så stor men visar ändå att de har olika åsikter kring ämnena som de vill ha mer av utomhus. Vi anser att resultatet visar klart och tydligt att eleverna tycker att det är skola utomhus och att skillnaden mellan könen är marginell. Samtliga elever har någon gång varit med om en lektion utomhus och majoriteten ansåg att det var kul. Vår sammanställning av resultatet har varit väldigt rolig och lärorik, elevernas tankar har gett oss mycket funderingar och många glada skratt.

6. Diskussion och slutsatser

Syftet med denna studie har varit att öka förståelsen och betydelsen för utomhusdidaktiken, undersöka vad läroplanen säger angående undervisning utomhus samt höra elevernas tankar kring ämnet. I detta avsnitt kommer vi att diskutera vår resultatanalys utifrån examensarbetets syfte och frågeställningar.

6.1 Motionens kontenta

Motionen framhäver betydelsen av undervisning utomhus och elevernas relation till naturen. Vi ser motionen som en mycket bra skrivelse och ett positivt påpekande i rätt riktning för utomhusdidaktiken. Det är dock beklagligt att den ska få avslag på grund av omstrukturering av skollagen. Vi anser att det vore påtiden att se över vår nuvarande läroplan (Lpo94) som vi menar är väldigt tolkningsbar. Den fysiska miljön nämns inte mycket alls det är större fokus på inomhusmiljön, klassrummets fyra väggar. Valtersson och Pertoft nämner i sin motion att, läroplanen för förskolan säger att barnen bör använda sin närmiljö för att utveckla och träna olika sinnen. Varför är det så? Hade vi fått en förändring i skolan om motionen hade fått godkänt? Vi anser att flera av pedagogerna ute på skolorna ser hinder med undervisning utomhus, det krävs bättre information och mer kunskap. Eleverna vill ha fler lektioner utomhus och det anser vi att de har rätt till. Forskningen visar, lika så vår studie att vi mår bra av att vistas utomhus så varför inte gå ut för att lära in? Som de gör på förskolan.

6.2 Betydelsen av uterummet

Undervisningen i grundskolan bedrivs till stor del inom klassrummets fyra väggar, vilket inte alltid är det bästa sättet för att lyckas ge eleverna förutsättningarna för en bra inlärningsmiljö (Drougge 2002). Vi anser med bekräftelse i både litteraturen och från elevernas enkäter att det krävs ett samspel mellan teori och praktik. Utemiljön bör bli ett komplement till klassrumsundervisningen. Utomhusdidaktiken handlar till stor del om att öppna upp skolan och använda rummet utanför, utnyttja alla resurser som naturen har att erbjuda. En majoritet av eleverna i vår studie säger själva att de lär sig lika bra i uterummet som i klassrummet. En fjärdedel ansåg att de inte lärde sig lika bra utomhus och en motivering var att det inte fanns någon toalett. En intressant tanke som vi inte har stött på i vår litteraturgenomgång eller i vår tidigare erfarenhet av yrket. Vi anser att en toalett inte är det avgörande för undervisningen utomhus men inser att barn kan se det som ett problem och förstår att det kan vara lite känsligt och obekvämt att diskutera det med pedagogen. Vår lösning är att alltid gå på toaletten före utevistelse samt att ta med toalettpapper för eventuella nödsituationer.

Vår litteraturstudie bestod till största delen av positiva tankar kring undervisning utomhus. Mycket av det vi anser viktigt och betydelsefullt fick vi bekräftat i litteraturen även om det kom upp vissa svårigheter.

Våra sinnen har en betydande roll för vår inläring och detta bekräftas av de pedagogiska filosoferna samt flera av författarna i vår litteraturgenomgång. Drougge, Nyhus Braute & Bang, Szczepanski och Wejdmark & Lättman-Masch förespråkar alla olika sinnens roll i undervisningen utomhus så att eleverna får tillfälle att förankra de teoretiska kunskaperna djupare i minnet. Detta görs bäst genom att använda dofter, rörelser, ljud och former. Som vi

sagt tidigare, varför slutar barnen att lära in ute när de kommer till skolan? I förskolan är det så självklart. Vår tolkning kring detta är om ordet skola kan kännas som ett slags synonym till ordet klassrum eller om läraren anser att de inte har kunskap i utomhusdidaktik.

Även leken och motoriken utvecklas på ett positivt sätt i uterummet. Några av eleverna har svarat på enkäten att de vill ha frilek i uterummet och det anser vi är positivt. Det stärker deras fantasi samt motorik och muskulatur (Drougge 2002). Men vad anser föräldrarna om frilek under skoltid? Är det undervisningstid eller räknas det till rast? Enkätundersökningen visar att eleverna mår bra av att få frisk luft och motion, räcker det då med idrott och rast eller skapar frilek i skogen en välmående elev som på så vis lär sig bättre? En nackdel för undervisningen utomhus men som ändå visar att eleverna tänker på sitt välmående är svaren angående allergier. Det är klart att allergier kan påverka människan negativt men mycket kan, enligt oss, motverkas och åtgärdas genom bra förberedelse samt medicinering.

Vår forskning kring uterummets betydelse resulterade i några artiklar som även de belyste vikten av att vistas utomhus. Forskningen visar att olika metoder har använts så som intervjuer, observationer, teckningar, enkäter och hälsoundersökningar, även om metoderna varit olika visar resultaten i stor utsträckning att uterummets betydelse är stor. Vi anser därför att det är svårt att diskutera denna forskning som till stor del är positiv.

Sullivan (2007) arbetar vid en skola i Texas som undervisar lärarstudenter i utomhuspedagogik och hon påpekar vikten av att träna hjärnan, eftersom våra hjärncellers tillväxt är beroende av denna stimulans som naturen erbjuder. Hon får även stöd av hjärnforskaren David Ingvar (Drougge 2002) som anser det nödvändigt att vara utomhus för att vår hjärna skall stimuleras. Att hjärnan behöver tränas och stimuleras är en viktig del i vår utveckling och flera elever svarade också att de tränade hjärnan när de fick ha sin undervisning utomhus.

En annan artikel som styrker vår teori angående uterummets betydelse är forskaren Ingunn Fjortofts (2001) artikel som sätter leken i fokus. Undersökningens resultat visade att experimentgruppen gradvis förbättrade grovmotoriken. Barnen blev bättre på att bemästra svår terräng. Även Dahlgren & Szczepanski (2004) visar i en undersökning omfattande 251 elever att balans och motorik blir klart bättre om rörelsemängden ökar en timme om dagen. Vi anser att idrott är ett ämne som ofta förknippas med undervisning utomhus och som även kan stärka elevernas motorik och balans. Det visar sig dock att eleverna själva inte valt att skriva att de vill ha mer idrott ute. Är det kanske för att de redan är utomhus mycket under idrottslektionerna? De flesta av eleverna svarade att de vill ha mer av alla ämnen utomhus, vilket är glädjande. Högst på önskelistan låg dock svenska, bild och matematik.

6.3 Det är Skola utomhus

Våra funderingar kring frågeställningen skola utomhus var stora. Vi var väldigt förväntansfulla över vad eleverna skulle svara på just den frågan. Forskning belyser inte direkt något som visar elevernas syn på utomhusdidaktik. Men vad tycker då eleverna? Kan eleverna uppfatta, när de är ute och har undervisning, att det är skola? Ja, enligt vårt resultat från enkäten anser majoriteten av eleverna att det är skola utomhus. Det var ett glädjande resultat för oss. Ingen av skolorna har direkt någon anknytning till undervisning utomhus och ett viktigt led i detta är just att de anser att skola är både inne och ute. Eleverna som deltog i undersökningen är 10-11 år och utifrån deras svar och kommentarer är vår intuition att de gav

oss ärliga svar. Vi har inte påverkat deras svar så som att leda in dem till olika företeelser eller dylikt. Det vi saknade utifrån vår litteraturstudie var just elevers tankar kring undervisning utomhus. Och så här i efterhand borde vi ha lämnat plats till kommentarer från eleverna om varför de anser att det är skola att vara utomhus. Det hade gett ett mycket bättre resultat och tillfört forskningen något nytt.

6.4 Elevernas förhållningssätt

Vårt syfte var att granska elevernas förhållningssätt till undervisning utomhus eftersom tidigare forskning inte visar direkt vad elever anser om undervisning utomhus. I stort sett samtliga av alla tidigare examensarbeten som finns på webbplatsen, www.uppsatser.se belyser enbart pedagogers syn- eller förhållningssätt till utomhusdidaktik. Litteraturstudien gav inte heller elevernas perspektiv kring ämnet. Denna bakgrund var grunden till att vi ville få fram elevernas tankar och ställningstaganden till undervisning utomhus. Vi har utgått från resultatet och majoriteten av samtliga 59 elever anser att det är roligt med undervisning utomhus, känner sig pigga av det och vill även ha fler ämnen utomhus. Eleverna visar tydligt det som forskning har kommit fram till att frisk luft, solljus och naturupplevelser ger ett bra välmående (Nyhus Braute & Bang 1997).

Elevernas förhållningssätt till ämnet svenska visar på att 31 av 59 elever anser att de lär sig ämnet bäst i klassrummet. Samtidigt visar resultatet på vilka ämnen som de vill ha mer av utomhus att ämnet svenska fanns bland de mesta valda, både från flickor och pojkar. Hur kan det komma sig? En tolkning från oss är att eleverna inte har kommit i kontakt med svenska utomhus och är därför nyfiken på att lära sig det i uterummet. Detta kan bero på pedagogens okunskap kring utomhusdidaktik samt att den traditionella klassrumsundervisningen anses lämpligast för ämnet. Vår erfarenhet är att det finns mer material för ämnena matematik och naturorientering att tillämpa för pedagogerna gällande lektioner utomhus. Vi har inte hittat någon litteratur angående ämnet svenska och kan därmed till viss del förstå resultatet i enkäten.

Resultatet visar bland annat att eleverna vill ha fler lektioner utomhus. De övergripande lektioner som eleverna vill ha mer av var matematik, svenska och bild. Dessa ämnen går alldeles utmärkt att utöva utomhus anser vi. Tänk att få sitta ute i naturen, höra fågelkvitter och lära sig tekniken till att rita av ett autentiskt föremål eller att skriva en dikt utifrån naturens alla härliga intryck. Även skolgården kan användas till att skriva, hoppa, mäta och leka matematik. Alla dessa möjligheter bjuder inte ett klassrum på. I klassrummet är det fasta väggar medan uterummets är flyttbara (Drougge 2002).

I vår undersökning svarade samtliga elever att de någon gång under sina fem skolår har varit med om en lektion utomhus. Men vad är då en lektion utomhus? Anser vi vuxna och elever att det är samma sak? Vad krävs för att det skall kallas för en lektion? Är det alltid lektion när man är ute? Resultatet fick oss att se olikheter bland eleverna kring deras uppfattning om lektioner utomhus. De gav även oss funderingar på hur pedagoger förmedlar utomhusdidaktik till eleverna. Vi tolkar detta som att utomhuslektioner är undervisningstid men att eleverna kan bli osäkra på en annorlunda undervisningsmetod.

6.5 Framtida forskning

Vi vill gärna se en större undersökning kring elevers perspektiv av ämnet utomhusdidaktik. Vi anser att utifrån vårt resultat som underlag kan en större forskning ge ett bredare resultat. Vår förhoppning är då att resultatet, liksom vårt, visar att eleverna är positiva till undervisning utomhus och vill ha mer av det. Eftersom vi enbart har koncentrerat oss till tre kommunala grundskolor finns stora möjligheter att utveckla undersökningen. Resultat av en större undersökning kan förhoppningsvis ge skolan flera intressanta synvinklar.

Vi erfar att vi genom denna studie fått gehör för vårt intresse att använda utomhusdidaktik samt bidragit till en ökad förståelse. Vi har även fått bekräftelse på att det är bra att bedriva undervisning utomhus och att alla sinnen tilltalas. Undervisning utomhus behövs i dagens skola, som ett komplement till den stillasittande klassrumsundervisningen.

Referenser

Bryman, A. (2001). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Trelleborg: Liber.

Cele, S. (2006). Communicating place: Methods for understanding children's experience of place.

Hämtat 4 november 2008, från

<http://www.skolporten.com/art.aspx?typ=art&id=a0A2000000DdlOEAS>

Dahlgren, L-O & Szczepanski, A. (2004). Rum för lärande – några reflektioner om utomhusdidaktikens särart. I. Lundegård, P-O. Wickman & A. Wohlin, *Utomhusdidaktik* (s.9-23). Lund: Studentlitteratur.

Drougge, S. (2002). *Miljömedvetande genom lek och äventyr i naturen*. Stockholm: Friluftsförbundet.

Fjortoft, I. (2001). The natural environment as playground for children: The impact of outdoor play activities in pre-primary school children. *Early childhood education journal*, 29(2), 111-117.

Hammerman, D.R, Hammerman, W.M & Hammerman E.L. (1994) *Teaching in the outdoors*. Danville, Illinois: Interstate publishers, inc.

Hartman, S. (2005). *Det pedagogiska kulturarvet*. Stockholm: Natur och Kultur.

Lpo 94, (2006). *Läroplaner för det obligatoriska skolväsendet och de frivilliga skolformerna*. Stockholm: Fritzes & skolverket.

Lättman-Masch, R & Wejdmark, M. (2007). *Att lära in ute året runt*. Falun: Nynäshamns naturskola & Alla tiders teknik.

Molander, K. Hedberg, P. Bucht, M. Wejdmark, M & Lättman-Masch, R. (2007). *Att lära in matematik ute*. Falun: Uppsala naturskola, Nynäshamns naturskola & Falu naturskola.

Nationalencyklopedin.

Hämtat 18 november 2008, från

<http://www.ne.se/>

Naturvårdsverket. (2008). *Fritt fram för friluftsliv*

Hämtat 5 november 2008, från

<http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/620-8336-6.pdf>

Noren-Björn, E, Mårtensson, F & Andersson, I. (1993). *Uteboken*. Uppsala: Almqvist & Wiksell.

Nyhus Braute, J & Bang C. (1997). *Följ med ut! Barn i naturen*. Stockholm: Universitetsförlaget.

Stensmo, C. (1994). *Pedagogisk filosofi*. Lund: Studentlitteratur.

Skolverket. Målen för årskurs 5
Hämtat 16 oktober 2008, från
<http://www3.skolverket.se/ki03/front.aspx?sprak=SV&ar=0809&infotyp=15&skolform=11&id=2087&extraId=>

Stukát, S. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Svenska språknämnden. (2000). *Svenska skrivregler*. Stockholm: Liber.

Szczepanski, A. (2005). Uterummet – en kunskapskälla. *Utomhuspedagogik i förskola och förskoleklass*, (7), 88-95.

Szczepanski, A. (2007). Uterummet – ett mäktigt klassrum med många lärmiljöer. L-O. Dahlgren, S. Sjölander, J-P. Strid & A. Szczepanski (Red.), *Utomhuspedagogik som kunskapskälla* (s.9-37). Lund: Studentlitteratur.

Szczepanski, A & Nelson, N. (2002-2003). *Forskarstudie hälsa och utomhuspedagogik*. Hämtat 4 november 2008, från
http://www.liu.se/content/1/c6/11/98/90/Forskning/AS_NN.pdf

Sullivan, K. (2007). The Outdoor School Inspires Potentially Highly Qualified Middle Level Teachers. *Middle school journal*, 39(2), 50-58.

Thorén, A. (2007). Sprängaren. *Skogen i skolan*, (4), 4-5.

Trost, J. (2007). *Enkätboken*. Lund: Studentlitteratur.

Valtersson, M & Pertoft, M (mp). *Motion till riksdagen – Utomhuspedagogik*. 2007/08: Ub557.
Hämtat 16 oktober 2008, från
http://www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=410&dok_id=GV02Ub557

Vetenskapsrådet. (2002). *Publikationer och riktlinjer*. Hämtat 9 oktober 2008, från
http://www.vr.se/download/18.427cb4d511c4bb6e38680002601/forskningsetiska_principer_fix.pdf

Örebro Universitet (2006). *Utomhuspedagogik*
Hämtat 25 september 2008, från
http://www.oru.se/start____53184.aspx
Hämtat 2 oktober 2008, från
http://www.oru.se/templates/oruExtNormal____36353.aspx

Bilaga 1

Till föräldrar/vårdnadshavare som har barn i år 5 i X- skolan

Elever vistas inomhus en stor del av sin skoltid, vilket gör att många barn får uppfattningen att man bara kan lära sig saker inne. Vi är två blivande lärare som är intresserade av att undersöka vad elever tycker om att lära sig saker ute, s.k. utomhuspedagogik. Kan ni tänka er att låta ert barn delta i en studie gällande utomhusdidaktik?

Syftet med undersökningen är alltså att ta reda hur elever ser på utomhusdidaktik, uteundervisning i skolan. Studien riktar sig till elever i år 5 på tre kommunala skolor inom Gävleborgslän. Undersökningen kommer att göras i form av en enkät och den besvaras enskilt i klassrummet under skoltid med vår närvaro. Deltagande sker anonymt och frivilligt. Svar kommer inte att kunna kopplas till enskild individ och allt datamaterial kommer att behandlas konfidentiellt. Studien kommer att avrapporteras som ett examensarbete inom ramen för lärarutbildningen.

För att kunna genomföra studien behöver vi veta om elevernas vårdnadshavare tillåter sitt barn att delta. Därför ber vi er att fylla i om ert barn får/inte får delta i studien.

Vänligen återlämna ert svar till klasslärare snarast, dock senast den 5/9.
Vid frågor eller funderingar angående studien, kontakta oss gärna.

Marie-Louise Nygren
Tel: xxxxx
E-mail: xxxxx

Linda Nilsson
Tel: xxxxx
E-mail: xxxxx

Handledare:
Christina Gustafsson
Institutionen för pedagogik, didaktik och psykologi
Högskolan i Gävle
801 76 GÄVLE
Tel: xxxxx
E-mail: xxxxx

Tack på förhand för ert förtroende!

Barnets namn:.....

- Ja, mitt barn får delta i undersökningen.
 Nej, mitt barn får inte delta i undersökningen.

Bilaga 2

Hej alla elever i år fem!

Vi, Linda och Marie-Louise har fått en uppgift att göra en undersökning om utomhusdidaktik, uteundervisning. Med er hjälp vill vi se vad ni elever anser om lektioner utomhus i skolan.

Läs igenom frågorna, fundera och svara enskilt. Sätt ett kryss i parenteserna och svara med hela meningar.

( ) Pojke

( ) Flicka

1. Berätta om en utomhuslektion som du varit med om.

.....
.....
.....
.....
.....

2. Vad tycker du är bra med lektioner utomhus?

.....
.....
.....

.....
.....

3. Vad tycker du är mindre bra med lektioner utomhus?

.....
.....
.....
.....
.....

4. A). Lär du dig lika bra under lektioner utomhus som inne i klassrummet? Varför/varför inte?

( ) JA .....

.....

( ) NEJ.....

.....

B). Finns det något/några ämnen som du lär dig lika bra utomhus som i klassrummet?

.....
.....
.....

.....
.....

C). Vart lär du dig svenska bäst och varför?

Ute.....
.....

Klassrummet.....
.....

Eget alternativ.....
.....

5. Kan vi säga att man kan ha skola utomhus?

Rätt

Fel

Vet inte

6. Hur känner du dig efter en lektion ute?

.....
.....
.....

.....
.....

7. Vill du ha fler utomhuslektioner? I vilka ämnen då?

.....
.....
.....
.....
.....

8. Tror du att flickor och pojkar svarat lika på den här enkäten? Varför/varför inte?

.....
.....
.....
.....
.....

Tack för din hjälp!